

METODICKÁ PRÍRUČKA SPRACOVATEĽA ODBORNÉHO POSUDKU V PROCESE POSUDZOVANIA VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ZOSTAVOVATELIA: RNDr. Soňa Antalová, CSc.
doc. RNDr. Katarína Pavličková, CSc.
Mgr. Imrich Vozár

Materiál bol pripomienkovaný MŽP SR, odborom posudzovania vplyvov na životné prostredie a Slovenskou agentúrou životného prostredia.

Materiál prešiel jazykovou úpravou.

VYDAVATEL: © Slovenská agentúra životného prostredia
Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

GRAFIKA A TLAČ: CORETA a. s., S. Sakalovej 1428, 014 01 Bytča

<http://coreta.sk/>

NÁKLAD: 300 ks
POČET STRÁŇ: 104
ROK VYDANIA: 2020

Metodická príručka spracovateľa odborného posudku v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie

Obsah

1. Úvod	9
Prečo a v ktorých prípadoch sa odborný posudok vyžaduje, kto ho môže vypracovať a kde v konaní o posudzovaní vplyvov má svoje miesto	12
Aký je účel odborného posudku	12
Aký vplyv môže mať odborný posudok na kvalitu rozhodnutí a ich dôsledky	14
2. Základné informácie	15
Požiadavky týkajúce sa odborných posudkov vyplývajúce zo zákona č. 24/2006 Z. z.	17
Požiadavky na obsah odborného posudku	19
Súčasný výzvy/problémy	20
3. Metodický postup na vypracovanie odborného posudku k navrhovanej činnosti	25
Nevyhnutné/povinné prístupy	27
Doplňkové/dobrovoľné prístupy	46
Metodické postupy k obsahovému naplneniu odborného posudku podľa požiadaviek zákona č. 24/2006 Z. z.	61
4. Náležitosti odborného posudku	79
5. Zapojenie verejnosti do konania o posudzovaní vplyvov	85
Kto môže byť dotknutou verejnosťou	87
Informácie o konaní o posudzovaní vplyvov	89
Dotknutá verejnosť a jej vstup do konania o posudzovaní vplyvov	90
Ďalšie práva dotknutej verejnosti	90
Opravné prostriedky v konaní o posudzovaní vplyvov	92
6. Hodnotenie kvality dokumentácie	95
7. Užitočné zdroje informácií a údajov	99

ZOZNAM SKRATIEK A VYSVETLENIE POJMOV

BAT	najlepšie dostupná technika (Best Available Technique)
BREF	referenčný dokument pre BAT
ČOV	čistiareň odpadových vôd
EC	Európska komisia (European Commission)
EIA	posudzovanie vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie (Environmental Impact Assessment)
HIA	hodnotenie dopadov na zdravie (Health Impact Assessment)
IMZZ	integrovaný monitoring zdrojov znečistenia
IPKZ	integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania
LH	lesné hospodárstvo
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NČ	navrhovaná činnosť – realizácia stavieb, iných zariadení, realizačný zámer alebo iný zásah do prírodného prostredia alebo do krajiny meniaci fyzické aspekty lokality vrátane ťažby nerastnej suroviny
navrhovateľ	fyzická alebo právnická osoba, ktorá má záujem realizovať navrhovanú činnosť alebo jej zmenu vyžadujúcu si povolenie
NCZI	Národné centrum zdravotníckych informácií
NLC	Národné lesnícke centrum
OSO	odborne spôsobilá osoba
príslušný orgán	orgán štátnej správy, ktorý plní povinnosti na úseku posudzovania vplyvov na životné prostredie; je ním Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, okresný úrad v sídle kraja a okresný úrad
PM₁₀	tuhá častica s priemerom 10 mikrometrov a menej (particular matter)
RISO	Regionálny informačný systém o odpadoch

RH	rozsah hodnotenia
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SoH	správa o hodnotení
SR	Slovenská republika
ŠGÚDŠ	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TZL	tuhá znečisťujúca látka
ÚGKK SR	Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
ÚPN	územný plán
ÚVZ SR	Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
VP	verejné prerokovanie
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
VÚVH	Výskumný ústav vodného hospodárstva
zákon č. 24/2006 Z. z.	zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
ŽP	životné prostredie

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1	Zjednodušená schéma konania o posudzovaní vplyvov a zvýraznenie pozície odborného posudku v tomto konaní (povinné hodnotenie)	13
Obrázok 2	Znázornenie postupu pri hodnotení kumulatívneho vplyvu na ovzdušie	63
Obrázok 3	Znázornenie kumulatívnych účinkov jednotlivých vplyvov bez synergického pôsobenia	65
Obrázok 4	Znázornenie kumulatívnych účinkov jednotlivých vplyvov so synergickým pôsobením	67
Obrázok 5	Schematické znázornenie postupu pri identifikácii vplyvov metódou úsudku experta	70

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1	Rámcová matica na identifikáciu všetkých druhov vplyvov	69
Tabuľka 2	Vážená matica významnosti vplyvov pre posudzované varianty	76
Tabuľka 3	Príklady národných environmentálnych databáz	101
Tabuľka 4	Príklady nadnárodných environmentálnych databáz	103

1. ÚVOD

Metodická príručka je určená pre spracovateľov odborných posudkov (ďalej len „metodická príručka“) v konaní o posudzovaní vplyvov navrhovaných činností na životné prostredie (ďalej len „konanie o posudzovaní vplyvov“) podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení platnom v čase spracovania metodickéj príručky, t. j. november 2019 (ďalej len „zákon č. 24/2006 Z. z.“), a má slúžiť ako praktická pomôcka pri vzdelávaní a výkone odborne spôsobilých osôb (ďalej len „OSO“) ustanovených podľa vyhlášky č. 113/2006 Z. z. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie (ďalej len „vyhláška k zákonu č. 24/2006 Z. z.“) pri odbornom posúdení navrhovanej činnosti, t. j. pri vypracovaní odborného posudku k navrhovanej činnosti (ďalej len „odborný posudok“).

Pri spracovaní metodickéj príručky boli využité praktické skúsenosti z dlhoročného pôsobenia v oblasti prípravy dokumentácie pre konanie o posudzovaní vplyvov, v oblasti vypracovania odborných posudkov, účasti na verejných prerokovaniach, obhliadok lokalít NČ a konzultácií s navrhovateľom a príslušným orgánom. Taktiež boli využité poznatky z odvolacích konaní a právnych analýz zameraných na rôzne problémy súvisiace s implementáciou zákona č. 24/2006 Z. z. a zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“).

Vzhľadom na skutočnosť, že posudzovanie vplyvov na životné prostredie je v SR legislatívne zabezpečené už viac ako 25 rokov a odborný posudok bol jeho súčasťou od samotného začiatku zavedenia tejto právnej úpravy do praxe, pri vypracovaní metodickéj príručky boli zohľadnené aj skúsenosti a postrehy príslušných úradov, pre ktoré je odborný posudok významným podkladom na vypracovanie záverečného stanoviska. Ich vnímanie problematiky odborných posudkov bolo skúmané formou dotazníka s cieľom zistiť, kde príslušné orgány identifikujú najväčšie problémy a výzvy na zlepšenie súčasného stavu.

PREČO A V KTORÝCH PRÍPADOCH SA ODBORNÝ POSUDOK VYŽADUJE, KTO HO MÔŽE VYPRACOVAŤ A KDE V KONANÍ O POSUDZOVANÍ VPLYVOV MÁ SVOJE MIESTO

V konaní o posudzovaní vplyvov podľa zákona č. 24/2006 Z. z. má odborný posudok osobitné postavenie a vyžaduje sa vo všetkých prípadoch, keď je NČ alebo jej zmena povinne posudzovaná podľa zákona č. 24/2006 Z. z. v zmysle § 18 ods. 1 alebo je posudzovaná na základe rozhodnutí vydaných v zisťovacom konaní, podľa § 29 ods. 11 zákona č. 24/2006 Z. z., alebo rozhodnutí vydaných v konaniach o podnete podľa § 19 ods. 1 zákona č. 24/2006 Z. z.

Za zabezpečenie vypracovania odborného posudku a jeho doručenia na príslušný orgán zodpovedá navrhovateľ. Prijímateľom odborného posudku je príslušný orgán.

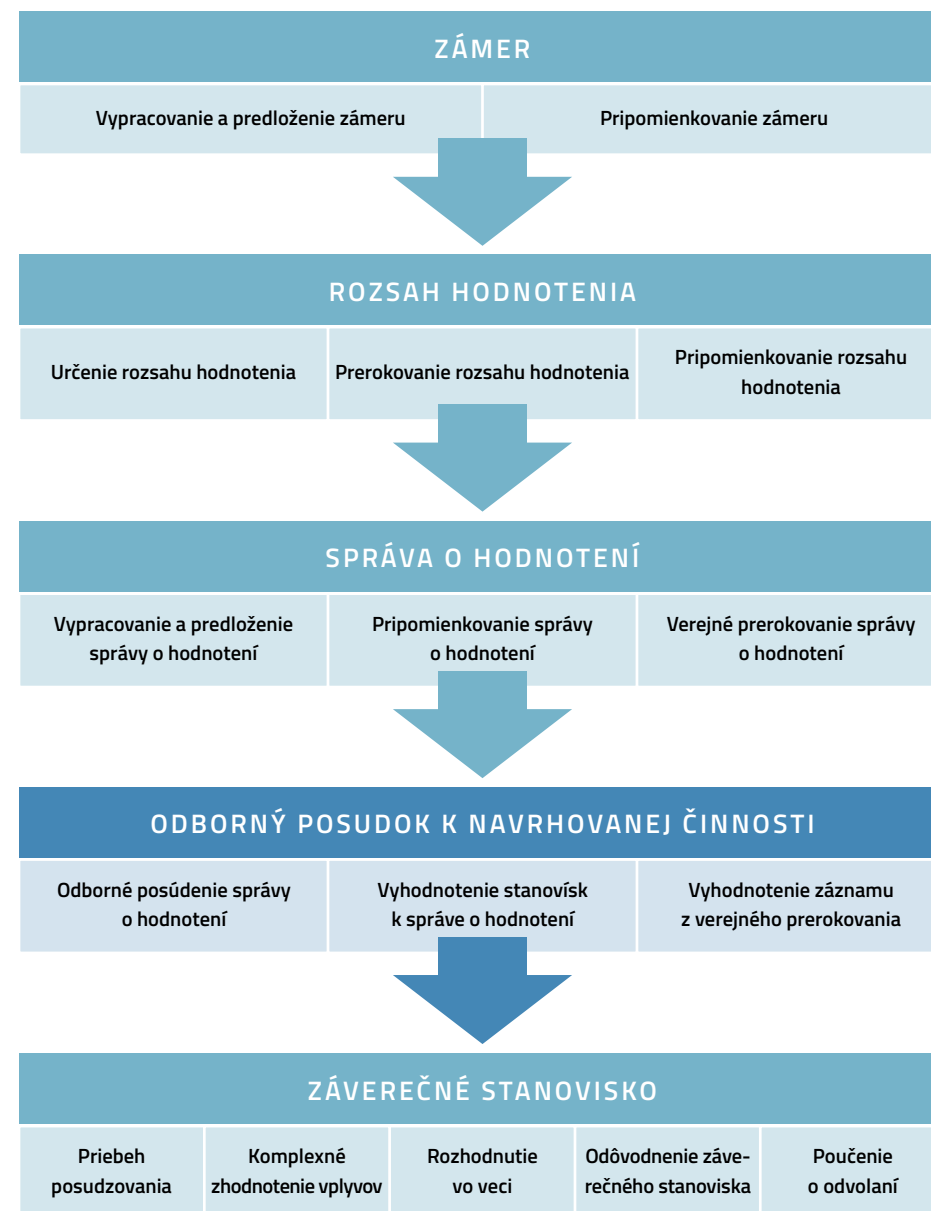
Odborný posudok môže vypracovať iba OSO, ktorú určí príslušný orgán, a do konania o posudzovaní vplyvov vstupuje tesne pred jeho ukončením ako dôležitý podklad na vydanie záverečného stanoviska príslušným orgánom. OSO, ktorá je určená na vypracovanie odborného posudku, nesmie byť vo vzťahu k predchádzajúcej dokumentácii vypracovanej pre konanie o posudzovaní vplyvov v konflikte záujmov. Inými slovami, nesmie ísť o osobu, ktorá sa podieľala na vypracovaní zámeru, správy o hodnotení (ďalej len „SoH“) alebo oznámenia o zmene NČ.

Zjednodušené znázornenie vstupu odborného posudku do konania o posudzovaní vplyvov je zobrazené na obrázku 1.

AKÝ JE ÚČEL ODBORNÉHO POSUDKU

Účelom odborného posudku je poskytnúť príslušnému orgánu odborný a nezávislý pohľad na NČ v súvislosti s jej vplyvmi na ŽP a ľudské zdravie. Má odborne posúdiť, či informácie a údaje o dotknutom území, o NČ boli úplné a správne a či postupy identifikácie a hodnotenia vplyvov NČ a návrhy zmierňovacích alebo kompenzačných

Obrázok 1 Zjednodušená schéma konania o posudzovaní vplyvov a zvýraznenie pozície odborného posudku v tomto konaní (povinné hodnotenie)

opatrení boli vykonané na dostatočnej úrovni a či boli prezentované v požadovanej kvalite a zrozumiteľnosti pre všetky dotknuté subjekty vrátane laickej aj odbornej verejnosti. Ak takéto údaje a informácie, ako aj postupy identifikácie a hodnotenia vplyvov nie sú podľa spracovateľa odborného posudku dostatočné, je jeho povinnosťou ich rôznymi postupmi doplniť, ak je to možné, tak, aby mal príslušný orgán náležitý odborný podklad na rozhodovanie.

Odborný posudok tvorí dôležitú súčasť dokumentácie v konaní o posudzovaní vplyvov a predstavuje jeden zo zásadných podkladov pre rozhodnutie (záverečné stanovisko) príslušného orgánu.

AKÝ VPLYV MOŽE MAŤ ODBORNÝ POSUDOK NA KVALITU ROZHODNUTÍ A ICH DÔSLEDKY

Odborný posudok môže významne prispieť k zvyšovaniu kvality konania o posudzovaní vplyvov, osobitne môže prispieť k zvyšovaniu kvality významnej časti dokumentácie pre konanie o posudzovaní vplyvov predpísanej a definovanej zákonom č. 24/2006 Z. z.; nemal by byť len formálnym nástrojom, ale konštruktívnym príspevkom k správne rozhodovaniu.

Odborný posudok v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. nie je povinne zverejňovaný, je však súčasťou administratívneho spisu. Účastníci konania v rámci svojho práva nahliadnuť do administratívneho spisu, ktoré im vyplýva z ustanovenia § 23 správneho poriadku, sa tak môžu s obsahom odborného posudku oboznámiť (ako aj s ďalšími podkladmi rozhodnutia pred jeho vydaním); zároveň, v prípade odvolacieho konania alebo v prípade súdnych konaní je jeho kvalita podrobne skúmaná a môže ovplyvniť výsledok týchto procesov. Spracovateľ odborného posudku by si mal uvedomiť všetky možné dôsledky a snažiť sa o maximálnu odbornosť, transparentnosť, nezaujatosť a objektívnosť svojho dôležitého príspevku ku konaniu o posudzovaní vplyvov.

2. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Metodická príručka vychádza zo súčasných právnych predpisov a rešpektuje, v čase jej vypracovania, platné právne požiadavky týkajúce sa problematiky odborného posúdenia NČ formou odborného posudku.

POŽIADAVKY TÝKAJÚCE SA ODBORNÝCH POSUDKOV VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁKONA Č. 24/2006 Z. Z.

V § 36 zákona č. 24/2006 Z. z. sú určené nasledujúce náležitosti odborného posudku:

- ▶ Vypracovanie odborného posudku sa začína určením spracovateľa (OSO) príslušným orgánom, a to najneskôr do 10 dní od uplynutia poslednej lehoty na doručenie stanovísk k SoH; ak ide o prípad, keď sa uplatňuje požiadavka na doplňujúce informácie k SoH, lehota je do 5 dní od ich doručenia.
- ▶ V prípade, že zámer bol prijatý ako SoH, sú lehoty tie isté. O tejto skutočnosti je písomne oboznámený aj navrhovateľ.
- ▶ Navrhovateľ je zodpovedný za zabezpečenie vypracovania a doručenia odborného posudku na príslušný orgán (do 60, resp. v prípade odôvodneného predĺženia do 90 dní od doručenia oznámenia o určení OSO).
- ▶ Spracovateľ odborného posudku môže do 14 dní od doručenia oznámenia o určení spracovateľa odborného posudku príslušným orgánom odstúpiť od vypracovania odborného posudku na základe písomného odôvodnenia.
- ▶ Odborný posudok môže vypracovať iba OSO evidovaná v zozname OSO, ktorý vedie ministerstvo. Náležitosti, ktoré musí spĺňať OSO, sú dané § 62 zákona č. 24/2006 Z. z. a vyhláškou MŽP SR č. 113/2006 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie.
- ▶ Na vypracovaní odborného posudku sa nemôže podieľať osoba, ktorá sa podieľala na vypracovaní zámeru, SoH alebo oznámenia o zmene navrhovanej činnosti.

- ▶ Na vypracovaní odborného posudku sa môžu podieľať aj iné OSO evidované podľa osobitných predpisov, ak to vyplýva z povahy vplyvu NČ na životné prostredie (napr. zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a pod.).
- ▶ Navrhovateľ je povinný poskytnúť spracovateľovi odborného posudku na jeho žiadosť doplňujúce informácie.
- ▶ Odborný posudok je podkladom na vydanie záverečného stanoviska. Neúplný odborný posudok môže príslušný orgán vrátiť jeho spracovateľovi a určiť rozsah jeho dopracovania.

Vzhľadom na to, že odborný posudok predstavuje jeden z podstatných podkladov rozhodnutia – záverečného stanoviska, pričom zákon č. 24/2006 Z. z. upravuje požiadavky na jeho vypracovanie, môže mať ich nedodržanie za následok konštatovanie nezákonnosti celého záverečného stanoviska (z dôvodu nezákonného podkladu rozhodnutia), či už v druhostupňovom konaní, alebo v konaní pred súdom. Spracovatelia odborných posudkov by tak mali k ich spracovaniu pristupovať s náležitou vážnosťou.

Uvedené je ešte zvýraznené tým, že k odbornému posudku sa v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. nepodávajú stanoviská dotknutých subjektov (dotknutých orgánov, obcí, účastníkov konania) a príslušný orgán tak nemusí byť na prípadnú nezákonnosť odborného posudku upozornený (ak ju sám nezaregistruje); námietky proti odbornému posudku sa tak často riešia až v rámci druhostupňového konania.

Môže sa však stať, že aj k odbornému posudku je doručené vyjadrenie od účastníkov konania už v priebehu prvostupňového konania, keďže ide o podklad rozhodnutia a jedným z práv účastníka konania podľa správneho poriadku je aj právo vyjadriť sa ku všetkým podkladom rozhodnutia pred jeho vydaním. V takomto prípade by príslušný orgán mal dať možnosť spracovateľovi odborného posudku vyjadriť sa k podanému stanovisku účastníka konania ešte pred vydaním rozhodnutia a následne sa s tým

v rozhodnutí aj náležite vyrovnáť (v zmysle §32 ods. 2 správneho poriadku).

Zásadnou zákonnou požiadavkou na spracovateľa odborného posudku, ako aj na iné osoby, ktoré sa na spracovaní odborného posudku podieľajú, je jeho/ich maximálna nezávislosť od spracovateľov dokumentácie pre konanie o posudzovaní vplyvov, ktorá odbornému posudku predchádza.

POŽIADAVKY NA OBSAH ODBORNÉHO POSUDKU

Na základe § 36 zákona č. 24/2006 Z. z. sú povinnou súčasťou odborného posudku vyhodnotenia podľa týchto okruhov:

- ▶ úplnosť SoH (resp. zámeru, ak plní funkciu SoH),
- ▶ doručené stanoviská k SoH (resp. k zámeru, ak plní funkciu SoH), a to od všetkých účastníkov konania vrátane verejnosti,
- ▶ úplnosť zistenia kladných a záporných vplyvov vrátane ich vzájomného pôsobenia (synergických a kumulatívnych vplyvov),
- ▶ vhodnosť použitých metód hodnotenia a úplnosť vstupných informácií,
- ▶ návrh technického riešenia,
- ▶ varianty riešenia NČ,
- ▶ návrh opatrení a podmienok na prípravu, realizáciu navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, prípadne na ukončenie navrhovanej činnosti, ak ide o likvidáciu, sanáciu alebo rekultiváciu vrátane opatrení na vylúčenie alebo zníženie významne nepriaznivých vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny.

Upozornenie: Ak sa zisťovacie konanie a konanie o posudzovaní vplyvov začalo a nebolo právoplatne ukončené do 1. januára 2017, konania sa dokončia podľa predpisov účinných do 31. decembra 2016. Z toho vyplýva, že v takýchto prípadoch odborný posudok musí obsahovať aj **návrh záverečného stanoviska**.

SÚČASNÉ VÝZVY/PROBLÉMY

Súčasnú problémy týkajúce sa odborných posudkov vnímané ich prijímateľmi, t. j. pracovníkmi príslušných orgánov, boli skúmané formou dotazníka, ktorý bol zaslaný s požiadavkou o jeho vyplnenie príslušným pracovníkom MŽP SR, okresných úradov v sídle kraja a okresným úradom. Celkovo na dotazník reagovalo cca 40 % respondentov zo všetkých úrovní príslušného orgánu a rovnakou mierou boli zastúpení pracovníci s krátkou praxou do 5 rokov a dlhodobou nad 10 rokov, ktorí tvorili v oboch prípadoch cca 40 % respondentov.

Približne 50 % respondentov hodnotí užitočnosť a využiteľnosť informácií z odborného posudku na vypracovanie záverečného stanoviska pozitívne a cca 40 % čiastočne pozitívne. Ak označili užitočnosť a využiteľnosť ako čiastočne pozitívnu, ako nedostatky označujú obširnosť opisu technického a technologického riešenia, nedostatok vlastných, nových analýz spracovateľa odborného posudku, veľký rozsah, nevyhodnotenie metód hodnotenia, neaktuálnosť právnych predpisov.

SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY POSUDKOV VNÍMANÉ PRACOVNÍKMI PRÍSLUŠNÉHO ORGÁNU

Najviac prínosné kapitoly súčasných posudkov sú kapitoly týkajúce sa oblastí:

- ▶ návrh opatrení a podmienok,
- ▶ úplnosť zistenia kladných a záporných vplyvov,
- ▶ opis technického riešenia.

Najmenej prínosné sú pre nich kapitoly týkajúce sa:

- ▶ hodnotenia použitých metód,
- ▶ variantov riešenia navrhovanej činnosti,
- ▶ vyhodnotenia stanovísk.

Slabé stránky odborného posudku určili:

- ▶ hodnotenie vplyvov,
- ▶ návrh opatrení a podmienok,
- ▶ posúdenie návrhu technického riešenia,
- ▶ odporúčenie optimálneho variantu.

Návrhy na zmenu uviedli pracovníci s dlhšou praxou takto:

- ▶ menej prevzatých informácií zo zámeru, resp. SoH,
- ▶ viac dôrazu na vyhodnotenie stanovísk a odôvodnenie akceptovania pripomienok a návrh podmienok,
- ▶ prísnejší výber odborných posudzovateľov,
- ▶ obširnejšie prepracované použité metódy hodnotenia a vhodné použitie vstupných údajov informácií, citovanie zdrojov údajov a informácií,
- ▶ zaviesť jednotnú metodiku na vyhodnocovanie vplyvov NČ počas príprav na realizáciu navrhovanej činnosti, v čase vykonávania činnosti a tiež po ukončení činnosti v porovnaní s východiskovým stavom životného prostredia,
- ▶ návrh záverečného stanoviska ako súčasť posudku,
- ▶ viac sa venovať kumulatívnym vplyvom na ŽP,

- ▶ menej teórie a všeobecných vecí a viac konkrétnych záverov,
- ▶ skrátiť textovú časť odborného posudku, sledovať a vyhodnotiť opatrenia po realizácii činnosti zo strany navrhovateľa a splniť navrhnuté opatrenia,
- ▶ v návrhu opatrení a podmienok vylúčiť podmienky všeobecného charakteru, resp. tie, ktoré sú súčasťou schvaľovacích procesov podľa osobitných predpisov,
- ▶ obsah nie je nutné meniť, ale kvalitu vypracovania jednotlivých bodov.

SLABÉ STRÁNKY ODBORNÝCH POSUDKOV VNÍMANÉ ODVOLACÍM ORGÁNOM

Zistené skutočnosti vychádzajú z prípadov, ktoré rieši Osobitná komisia ministra životného prostredia SR pre konanie vo veciach rozkladov vo veciach posudzovania vplyvov na životné prostredie ako stály odborný poradný orgán ministra životného prostredia SR na prípravu návrhov rozhodnutí ministra životného prostredia SR o rozkladoch podaných v správnom konaní vo veciach, o ktorých rozhodlo ministerstvo podľa zákona č. 24/2006 Z. z. a správneho poriadku. Slabé stránky sú tieto:

- ▶ odborný posudok často plne kopíruje celé texty zo SoH, resp. zámeru, neobsahuje vlastné analýzy, dopĺňujúce hodnotenia alebo prehodnotenia analýz uvedených v SoH, aj keď sú nesprávne, neuvádza dodatočné návrhy na zmiernenie negatívnych vplyvov NČ na ŽP a zdravie, vyhýba sa informáciám alebo hodnoteniam, ktoré by vyzneli v neprospech navrhovateľa,
- ▶ objektivita odborných posudkov nie je vždy zachovaná, posudok často neopodstatnene vyznieva v prospech navrhovateľa, posudky, ktoré poukazujú na významné nedostatky alebo navrhujú dodatočné opatrenia, alebo neodporúčajú navrhovanú činnosť k realizácii, sú veľkou vzácnosťou,
- ▶ návrh opatrení a podmienok pozostáva z veľkého množstva všeobecných, inými právnymi predpismi požadovaných opatrení, nerieši doplnkovými opatreniami zostatkové vplyvy nad rámec osobitných právnych predpisov, ktoré by sa mali premietnuť do následného povolenia,

- ▶ metódy použité na identifikáciu a hodnotenie vplyvov NČ v SoH nie sú vždy v odbornom posudku vyhodnotené z hľadiska vhodnosti a správnosti ich použitia,
- ▶ veľký dôraz sa kladie na stanoviská, na ich úplný obsah a rozsah na úkor hodnotenia vplyvov na ŽP a návrhu opatrení,
- ▶ nedostatočné alebo žiadne odôvodnenie optimálneho variantu, v extrémnych prípadoch neurčenie optimálneho variantu,
- ▶ vyhodnotenie stanovísk neobsahuje návrhy na akceptovanie/neakceptovanie požiadaviek vyplývajúcich zo stanovísk, resp. vyhodnotenie nepoukáže na nesúlad so správnym poriadkom.

Veľkou výzvou je riešenie vzťahu spracovateľ odborného posudku a navrhovateľ.

Na jednej strane musí byť spracovateľ posudku nestranný a objektívny, na druhej strane s navrhovateľom musí vytvárať pracovnoprávny vzťah a riešiť priamo finančné ohodnotenia posudku, ale aj obsahové náležitosti posudku, najmä vyžadovanie doplňujúcich informácií, alebo z hľadiska akceptovania/neakceptovania požiadaviek zo stanovísk a objasnenia si neurčitostí technického riešenia NČ a zmiernovacích opatrení. Odborný posudok spracovateľ odovzdáva navrhovateľovi a ten často požaduje jeho zmeny, resp. prispôbenie výsledku v odbornom posudku jeho predstavám a v extrémnych prípadoch, ak sa mu nevyhoví, alebo ide o odporúčenie zamietnutia NČ v odbornom posudku, nie je ochotný zaň zaplatiť. Boli zaznamenané prípady, že navrhovateľ žiadal príslušný orgán aj o výmenu spracovateľa odborného posudku, pretože nebol vypracovaný podľa jeho predstáv.

Z odvolacích konaní vyplynul aj poznatok, že zatiaľ čo sa dôraz kladie na správnosť a nesprávnosť záverečného stanoviska, spracovateľovi odborného posudku nevyplýva zo zákona č. 24/2006 Z. z. žiadna zodpovednosť, čo nemožno považovať za správne.

Veľkou výzvou do budúcnosti by mohla byť aj požiadavka preskúmať v odbornom posudku správnosť procesu EIA podľa správneho poriadku, s cieľom odstrániť príčiny/podnety na odvolacie konanie z dôvodov pochybení súvisiacich so správnym

poriadkom. V súčasnosti riešiť problémy/pripomienky vo vzťahu k správne mu poriadku je povinnosťou príslušného orgánu a spracovateľ odborného posudku sa touto problematikou nezaobrá.

PRÍKLADY A ODPORUČENIA:

Príklad 1: Boli zaznamenané prípady, keď navrhovateľ pri uzatváraní zmluvy/objednávky na vypracovanie odborného posudku trval na podmienke, že zaplatí za vykonanú prácu, až keď mu bude doručené kladné záverečné stanovisko. Takáto požiadavka je neprípustná, spracovateľ odborného posudku nesmie s ňou súhlasiť, pretože už dopredu obmedzuje nestranné a objektívne odborné posúdenie. V prípade, že si navrhovateľ túto skutočnosť nedá vysvetliť a trvá na tejto podmienke, spracovateľ odborného posudku by mal o tejto skutočnosti informovať príslušný orgán.

Príklad 2: Spracovateľ odborného posudku navrhuje ďalšie zmierňovacie alebo kompenzačné opatrenia, ale navrhovateľ spochybňuje ich potrebu alebo účinnosť a vyvíja nátlak na spracovateľa odborného posudku, aby posudok zmenil. V takomto prípade sa odporúča konzultácia za účasti príslušného orgánu, navrhovateľa a spracovateľa posudku, na ktorej sa vysvetlia dôvody postojov spracovateľa posudku a navrhovateľa, pričom si príslušný orgán môže vytvoriť vlastný obraz o danej situácii a premietnuť svoju analýzu tohto problému do záverečného stanoviska.

3. METODICKÝ POSTUP NA VYPRACOVANIE ODBORNÉHO POSUDKU

Metodický postup na vypracovanie odborného posudku zahŕňa všetky činnosti spracovateľa odborného posudku, ktoré vedú k vypracovaniu odborného posudku a ktorými sa preukazuje spôsobilosť, transparentnosť, nezávislosť, odbornosť a úplnosť vypracovania odborného posudku.

Povinnosťou spracovateľa odborného posudku je vypracovať odborný posudok podľa požiadaviek § 36 zákona č. 24/2006 Z. z. tak, aby bol nespochybniteľným odborným podkladom na vypracovanie záverečného stanoviska príslušného orgánu. Postupy jednotlivých OSO pri tejto činnosti však môžu byť rozdielne a spracovateľ odborného posudku podľa svojho uváženia môže, ale nemusí, využiť všetky možné prístupy k vypracovaniu odborného posudku. Súčasné praktické skúsenosti poukazujú na rozdielne metodické prístupy, ako aj na rozdielnu kvalitu odborných posudkov.

Je logické, že od prípadu k prípadu sa budú jednotlivé kroky metodického postupu spracovateľa odborného posudku líšiť podľa aktuálnych potrieb a podmienok, ale v žiadnom prípade by sa to nemalo odraziť na kvalite odborného posudku.

Všeobecne možno zhrnúť, že metodický postup vypracovania odborného posudku pozostáva z nevyhnutných, zákonom č. 24/2006 Z. z. požadovaných prístupov a doplnkových, spracovateľom odborného posudku dobrovoľne zvolených prístupov k vypracovaniu odborného posudku. V nasledujúcich kapitolách sú charakterizované obidva prístupy. Ich vhodnou kombináciou pre daný prípad by mal spracovateľ odborného posudku dospieť k požadovanej kvalite výstupu svojej práce.

NEVYHNUTNÉ/POVINNÉ PRÍSTUPY

Nevyhnutnými krokmi metodického postupu sú nasledujúce činnosti:

- ▶ preštudovanie SoH (v niektorých prípadoch predmetom odborného posudku môže byť zámer, vtedy, ak príslušný orgán v spolupráci s rezortným orgánom rozhodne podľa § 32 ods. 1 zákona č. 24/2006 Z. z., že SoH nie je potrebné vypracovať),

- ▶ preštudovanie rozsahu hodnotenia (ďalej len „RH“),
- ▶ preštudovanie stanovísk k SoH (zámeru, ak plní funkciu SoH) oficiálne doručených príslušnému orgánu,
- ▶ preštudovanie záznamu z verejného prerokovania (ďalej len „VP“) NČ.

V nasledujúcom texte sú uvedené povinné kroky metodického postupu s uvedením účelu, príkladov a postrehov z praxe a s odporúčaním postupov pre konkrétne prípady.

PREŠTUDOVANIE SPRÁVY O HODNOTENÍ

Účel: Overenie splnenia požiadaviek na formálnu a obsahovú náplň SoH § 36 ods. 6, písm. a), c), d), e), f), g) zákona č. 24/2006 Z. z.

V prvej fáze je úplnosť SoH overovaná príslušným orgánom, ktorý má právo podľa § 31 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z. z. z dôvodu neúplnosti SoH navrhovateľovi SoH vrátiť na doplnenie, pričom určí rozsah jej doplnenia. V druhej fáze posudzuje úplnosť SoH spracovateľ odborného posudku podľa § 36 ods. 6, písm. a).

Pri posúdení formálnej stránky SoH sa kladie dôraz na štruktúru SoH a formu prezentácie informácií a údajov, vykonaných hodnotení vplyvov aj na prezentáciu použitých metód. Štruktúra SoH je detailne určená prílohou č. 11 zákona č. 24/2006 Z. z., ale forma prezentovania (to, ako je SoH vytvorená) môže byť rôzna. Súčasné požiadavky EC¹ na kvalitu SoH sú tieto:

- ▶ SoH je tvorená jedným dokumentom pre jednoduché a komplexné poskytnutie informácií na jednom mieste/v jednom dokumente v ľahko prezentovanej podobe aj pre laickú verejnosť,
- ▶ je to dokument logicky usporiadaný s jasnou štruktúrou tak, aby sa v ňom čitateľ ľahko orientoval,

- ▶ na začiatku je uvedený obsah,
- ▶ v SoH je jasne vysvetlený proces, ktorého súčasťou je SoH,
- ▶ SoH je úplná, ale pritom stručná bez uvádzania irelevantných údajov a informácií,
- ▶ sú v nej efektívne využívané tabuľky, obrázky, grafy, mapy a iná obrazová dokumentácia,
- ▶ sú efektívne využité prílohy pre detailnejšie údaje, ktoré nie sú nevyhnutné na pochopenie hlavného textu,
- ▶ analýzy a závery sú patrične podopreté údajmi, resp. dôkazmi,
- ▶ všetky zdroje údajov a informácií sú správne priradené/uvedené/citované,
- ▶ je použitá správna a rovnaká terminológia v celom dokumente,
- ▶ je čitateľná ako jeden dokument s krížovými odkazmi na rôzne časti dokumentu, aby sa čitateľ v dokumente mohol dobre orientovať,
- ▶ prezentácia posudzovania je pravdivá, nestranná a objektívna,
- ▶ obsahuje správne a stručne napísané všeobecne zrozumiteľné záverečné zhrnutie (napísané bez využitia technickej a odbornej terminológie tak, aby čitateľ dostal všetky informácie, aj keď ho číta ako samostatný dokument).

¹ Guidance on the preparation of the EIA Report, EC 2017

Poznámka: Podľa odporúčaní EC a ňou prijatých príručiek má byť súčasťou SoH aj všeobecne zrozumiteľné záverečné zhrnutie, ktoré obsahuje stručné vysvetlenie procesu EIA a jeho postavenia v povoloňacom procese, ako aj postavenie SoH v rámci procesu EIA. V praxi (SR) sa tieto vysvetlenia nepoužívajú, okrem uvedenia informácie, ktoré povolenie si navrhovaná činnosť bude vyžadovať, čo je možno na škodu veci, pretože aj z niektorých postojov verejnosti, prezentovaných na VP, alebo z niektorých písomných stanovísk rôznych subjektov k SoH vyplýva, že im povoloňací proces a postavenie EIA v ňom nie je celkom jasné, alebo nie celkom je chápané postavenie/úloha SoH v rámci konania o posudzovaní vplyvov. Zaradenie takejto informácie do SoH by mohlo byť prínosom.

UYHODNOTENIE ÚPLNOSTI SPRÁVY O HODNOTENÍ ČINNOSTI

Pod vyhodnotením úplnosti SoH sa rozumie splnenie formálnych a obsahových požiadaviek kladených na tento dokument podľa zákona č. 24/2006 Z. z., ktorý jasne a pomerne veľmi podrobne určuje štruktúru a obsah SoH, ako aj jej náležitosti rovnako pre všetky navrhované činnosti, ktoré sú predmetom hodnotenia.

Špecifické požiadavky na obsah SoH určuje RH. Vo výnimočných prípadoch funkciu SoH môže plniť zámer, ak tak rozhodne príslušný orgán v spolupráci s rezortným orgánom podľa § 32 zákona č. 24/2006 Z. z. V takomto prípade je potrebné dôkladne preskúmať, či zámer, ktorý v ďalších krokoch posudzovania plní funkciu SoH, obsahuje všetky údaje a informácie požadované pre SoH a najmä či obsahuje úplnú identifikáciu vplyvov a ich komplexné hodnotenie.

Na vyhodnotenie úplnosti SoH a jej kvality bol odporúčaný a publikovaný kontrolný zoznam otázok ako časť C, metodickéj príručky Európskej komisie², ktorá bola aktualizovaná v r. 2017. (Pre úplnosť v prílohe č. 2 uvádzame jeho neoficiálny preklad).

Kontrolný zoznam obsahuje 7 základných okruhov, pre ktoré sú uvedené súbory kontrolných otázok, a od posudzovateľa sa vyžaduje odpoveď, či otázka je relevantná pre danú NČ a či bola splnená definovaná požiadavka, resp. či je tu potreba doplňujúcich informácií. Kontrolný zoznam pokrýva všetky požiadavky na úplnosť SoH a jej kvalitu.

Po jeho vyplnení, ktorému musí predchádzať preštudovanie SoH, má spracovateľ odborného posudku istotu, že neprehliadol žiadnu z požiadaviek na úplnosť SoH.

Skúsenosti z praxe nepokazujú na nedostatky týkajúce sa formálnej stránky úplnosti SoH, pretože zákonom striktno stanovená štruktúra SoH je takmer totožná s okruhmi uvedenými v tomto kontrolnom zozname, až na posledný okruh týkajúci sa kvality SoH. Je dodržiavaná a ľahko kontrolovateľná príslušným orgánom. Problémom skôr býva obsahové naplnenie predpísaných kapitol vrátane využívania efektu zahltenia (z pohľadu NČ a účelu zákona o posudzovaní uvádzanie veľkého množstva nepodstatných, resp. všeobecných informácií, napr. plné znenia požiadaviek právnych predpisov platných v rôznych oblastiach alebo uvádzanie definícií a vysvetlení z rôznych publikácií a iné).

Príklad 3: SoH síce obsahuje všetky náležitosti dané zákonom č. 24/2006 Z. z., ale proporionalita ich vypracovania je nevyvážená. Väčšinou veľká a rozsiahla pozornosť je zameraná na charakteristiky súčasného stavu ŽP, ale samotné vplyvy sú hodnotené veľmi stručne, niekedy nereflektujú spracované odborné štúdie, ktoré boli požadované v RH. Tie sú síce v SoH zaradené ako prílohy, ale ich závery nie sú premietnuté do textovej časti SoH, a tak pôsobia iba ako doplnok a celkovo je SoH málo zrozumiteľná, nielen pre verejnosť. Na to by mal spracovateľ odborného posudku poukázať.

Príklad 4: Kapitola týkajúca sa opisu nulového variantu, ak by sa činnosť nerealizovala, býva veľmi často všeobecná, resp. zameriava sa iba na možné technické a ekonomické dôsledky. Často je nulový variant opísaný ako nepriaznivý s tým, že NČ bude predstavovať lepšie riešenie bez uvedenia údajov alebo výsledkov hodnotenia. Spracovateľ odborného posudku by mal poukázať na to, že SoH neobsahuje vývoj jednotlivých zložiek životného prostredia, čo je dôležité z hľadiska porovnávania variantu/variantov NČ s tzv. nulovým variantom (mal by charakterizovať dynamický nulový variant).

Príklad 5: SoH obsahuje neaktuálne obrazové/grafické charakteristiky dotknutého územia. Spracovateľ odborného posudku by sa mal zamerať aj na grafickú stránku SoH, kontrolu jej aktuálnosti a to najmä v prípadoch líniových stavieb a iných činností ovplyvňujúcich územia sústavy Natura 2000.

² Environmental Impact Assessment of Projects, Guidance on the preparation of the Environmental Impact Assessment Report, (Directive 2011/92/EU as amended by 2014/52/EU), EC 2017

Dobrá prax: Veľmi dobre spracovávanou kapitolou, ktorá je nepredpísanou súčasťou SoH v ostatnom období, je vyhodnotenie zapracovania špecifických podmienok z RH do SoH tabuľkovou formou. Je ľahko odkontrolovateľná príslušným orgánom a nepriamo núti spracovateľa SoH splniť všetky požiadavky RH. V tejto praxi je dobré naďalej pokračovať, aj keď kvalita vypracovania tejto tabuľky je v súčasnosti veľmi rozdielna. Aj k tejto problematike by sa spracovateľ odborného posudku mal vyjadriť a splnenie požiadaviek RH deklarované v tejto tabuľke podrobiť detailnému preskúmaniu.

AKO BY MAL SPRACOVATEĽ ODBORNÉHO POSUDKU POSTUPOVAŤ PO ZISTENÍ NEDOSTATKOV V SPRÁVE O HODNOTENÍ

Príklad 6: Formálna stránka SoH je splnená, problematické je správne naplnenie obsahu jednotlivých kapitol, nevyváženosť spracovania jednotlivých kapitol v neprospech kapitol identifikácie a hodnotenia vplyvov, neaktuálnosť údajov, množstvo irelevantných textov (uplatňovanie efektu zahltenia podstatných informácií) alebo závery nie sú podopreté relevantnými a dostatočnými údajmi, alebo sa k záverom dospelo bez využitia štandardných metód posudzovania vplyvov.

Spracovateľ odborného posudku by mal postupovať takto:

- ▶ posúdi, či identifikované nedostatky sú natoľko významné, že môžu ovplyvniť jednotlivé závery a celkový výsledok posúdenia vplyvov,
- ▶ ak nie sú natoľko významné, mal by na nedostatky upozorniť, s cieľom vyvarovať sa pochybeniam v budúcnosti a prispieť k zvyšovaniu kvality SoH v budúcnosti (nepriama forma vzdelávania spracovateľov SoH),
- ▶ ak sú nedostatky významné, mal by si vyžiadať v rámci doplňujúcich informácií opravy alebo doplnky a vysvetlenia k SoH alebo pre svoje závery v posudku vykonať vlastné preskúmanie, čo v posudku jasne vysvetlí,
- ▶ v prípade, že SoH neuvádza vplyvy počas výstavby alebo po ukončení NČ, čo býva častým nedostatkom, spracovateľ odborného posudku uvedie, či sú tieto vplyvy významné z hľadiska celkových záverov posudzovania,

- ▶ v prípade, že textová časť je veľmi rozsiahla, obsahuje veľmi veľa technických príloh a je málo zrozumiteľná pre dotknuté subjekty a laickú verejnosť, túto skutočnosť v posudku uvedie, s cieľom upozorniť príslušný orgán aj na túto nežiaducu stránku kvality dokumentácie, aj s odporúčením pre príslušný orgán zvážiť možnosť vrátenia SoH na prepracovanie pre budúce prípady konaní o posudzovaní vplyvov; boli zaznamenané prípady, keď zástupcovia verejnosti žiadali o predĺženie termínu na podanie stanoviska k SoH s odôvodnením, že SoH je natoľko rozsiahla a komplikovaná, že aj experti z ich radov majú problém v krátkom čase zaujať k nej stanovisko,
- ▶ v prípade, že grafická stránka SoH nie je výpovedná alebo je nesprávna, spracovateľ odborného posudku na túto skutočnosť upozorní s tým, že jasne definuje nedostatky/chyby.

PREŠTUDOVANIE ROZSAHU HODNOTENIA

Účel: Overenie splnenia podmienok definovaných v určení rozsahu hodnotenia podľa § 30 zákona č. 24/2006 Z. z. a nepriamo tak úplnosti SoH

Požiadavky na obsahovú náplň SoH a definovanie špecifických požiadaviek na podrobnejšie rozpracovanie relevantných okruhov otázok súvisiacich s NČ definuje určenie RH.

Na RH sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, t. j. správny poriadok, a aktuálne nie je vydávaný rozhodnutím.

V každom prípade pre spracovateľa odborného posudku je základnou úlohou zistiť, či príslušným orgánom stanovený RH bol splnený, resp. či bol dostatočne splnený. Nasledujúce príklady uvádzajú rôzne situácie plnenia RH a návrhy, ako by mal spracovateľ odborného posudku tieto situácie riešiť.

Príklad 7: RH uvádza osobitné požiadavky na rozsah a obsah posudzovania, tie sa však nenaplnia v SoH rovnocenne a vzniká potreba vysvetlenia takéhoto postupu hodnotenia. Spracovateľ odborného posudku by si mal vyžiadať doplňujúce informácie tak, aby sa stanovený rozsah hodnotenia splnil.

Príklad 8: V RH sú požiadavky, ktoré nie je možné z viacerých dôvodov splniť. V takomto prípade by túto skutočnosť mal spracovateľ odborného posudku prekonzultovať s príslušným orgánom a závery uviesť v odbornom posudku.

Príklad 9: K RH boli zaslané pripomienky/požiadavky, ktoré neboli zapracované do SoH, v tomto prípade v prvom rade by mal príslušný orgán podľa § 31 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z. z. vrátiť SoH na doplnenie. Ak tak príslušný orgán neučiní, resp. neučinil v stanovenej lehote siedmich pracovných dní, spracovateľ posudku ich akceptovanie/neakceptovanie musí prerokovať s navrhovateľom, najlepšie za prítomnosti príslušného orgánu, a závery týchto konzultácií uviesť v odbornom posudku.

Príklad 10: RH uvádza požiadavku na vypracovanie dodatočných odborných štúdií, ktoré neboli realizované. Spracovateľ odborného posudku by mal uviesť ich relevantnosť z hľadiska odporúčania/neodporúčania NČ a zaujať stanovisko k príčinám, prečo vypracované neboli.

RH je na vypracovanie SoH záväzný a spracovateľmi SoH musí byť splnený. Príklady z praxe, uvádzajúce riešenia pre nedôsledné plnenie RH, poukazujú na možnosti vyžiadania doplňujúcich informácií podľa § 36 ods. 5 a konzultácií zastrešených príslušným orgánom podľa § 63 ods. 1. Ak ani po využití týchto možností nedôjde k dostatočnému splneniu RH, posúdenie vplyvov je potrebné zhodnotiť ako nedostatočné a NČ neodporučiť na realizáciu.

PREŠTUDOVANIE STANOVÍSK PODĽA § 35 ZÁKONA Č. 24/2006 Z. Z.

Účel: Vyhodnotenie stanovísk (§ 36 ods. 6, písm. b) zákona č. 24/2006 Z. z. (ďalej len „stanoviská“)), v praxi sa však spracovateľ odborného posudku musí zaoberať aj stanoviskami podľa iných paragrafov zákona č. 24/2006 Z. z., napr. stanoviskami k zámeru, oznámeniu o zmene.

Preštudovanie stanovísk s cieľom ich vyhodnotenia je vhodné vykonať z viacerých hľadísk:

- z hľadiska splnenia zákonnej povinnosti zaslať stanovisko v stanovenej lehote – na stanovisko zaslané po stanovenej lehote nemusí príslušný orgán prihliadať; spracovateľ odborného posudku by sa napriek tomu mal zaoberať aj týmto stanoviskom a vyhodnotiť ho,

Príklad 11: Neskoro zaslané stanovisko neberie príslušný orgán do úvahy a tým vylučuje tento subjekt ako účastníka z konania podľa správneho poriadku, na druhej strane sa jeho pripomienkami uvedenými v jeho stanovisku v ďalších krokoch procesu zaoberá. Takéto konanie príslušného orgánu je zmätočné, na čo spracovateľ odborného posudku môže upozorniť v kap. Iné dôležité skutočnosti.

Dobrou praxou je zaoberať sa transparentne aj stanoviskami doručenými po lehote a nebrániť dotknutému subjektu v účasti na konaní o posudzovaní vplyvov, pretože v prípade odvolaní a súdnych konaní sa práva účastníkov konania posudzujú veľmi citlivo. Z hľadiska obsahu môže totiž stanovisko obsahovať dôležité informácie, ktoré budú mať pre samotné posudzovanie veľký význam a ich ignorovanie by mohlo znamenať rozpor so zásadou správneho konania zistiť úplne skutočný stav veci.

Poznámka: Zmeškanie lehoty na podanie stanoviska z procesného hľadiska môže mať zásadný dosah na podávateľa stanoviska z hľadiska jeho práv – môže to napr. znamenať, že mu nebude priznané postavenie účastníka konania (nebude tak môcť využiť práva účastníka konania). Právne hodnotenie postavenia dotknutých subjektov z hľadiska ich aktivity v konaní o posudzovaní vplyvov však v prvom rade prináleží príslušnému orgánu, spracovateľ odborného posudku na prípadné zistené nedostatky môže v odbornom posudku upozorniť.

- z hľadiska úlohy/postavenia subjektu v konaní o posudzovaní vplyvov – je dôležité, aby pri posudzovaní nechýbali stanoviská povoľujúceho orgánu, rezortného orgánu a najmä dotknutej obce; osobitnú pozornosť je potrebné venovať stanoviskám verejnosti so správnou identifikáciou, koho verejnosť zastupuje, či ide o fyzickú alebo o právnickú osobu, kto stanovisko podpisuje a či má na to oprávnenie (pozri kap. 5. Zapojenie verejnosti do konania o posudzovaní vplyvov),

Príklad 12: V praxi je veľa prípadov, keď sa dotknuté orgány k SoH nevyjadria. Ak v zložitých prípadoch chýba stanovisko povoľujúceho orgánu alebo dotknutej obce, je dobrou praxou overiť si, prečo tieto stanoviská chýbajú, komunikáciu s týmito subjektmi; v prípade, že zámer bol prijatý ako SoH, nezaslané stanovisko dotknutej obce sa berie ako kladné na základe § 23 ods. 3. Tieto skutočnosti by mal spracovateľ odborného posudku uviesť a prípadné stanoviská doručené po lehote vziať z obsahovej stránky do úvahy a uviesť výsledky konzultácií.

Odporúčenie: Pozornosť by sa mala venovať aj tomu, aký „druh“ verejnosti stanovisko podáva a čo ním chce dosiahnuť. Ak stanovisko podáva miestny obyvateľ, ktorý laickým jazykom vyjadruje obavy z možných negatívnych vplyvov na jeho životné podmienky po realizácii NČ (ktoré napr. vychádzajú aj z vlastnej skúsenosti, ak ide o zmenu už existujúcej činnosti), spracovateľ odborného posudku by mal zamerať pozornosť na to, či sú v SoH tieto obavy relevantne riešené, vyvrátené/vysvetlené alebo potvrdené.

Príklad 13: Iným príkladom môže byť stanovisko verejnosti, ktorá má zároveň postavenie znalca v konkrétnom odbore a svojím stanoviskom vyvracia niektoré závery SoH v danej oblasti; spracovateľ odborného posudku by mal takéto rozporné závery v odbornom posudku kvalifikovane a erudovane vyhodnotiť, a to napr. aj tak, že si dá vypracovať na konkrétny problém ďalší kvalifikovaný názor (napr. prizvanou OSO v zmysle § 36 ods. 1 zákona č. 24/2006 Z. z.).

Príklad 14: Mimovládna organizácia zároveň so svojím stanoviskom nezaslala svoje stanovky. V takomto prípade sa jej stanovisko nemusí brať do úvahy. Dobrou praxou je zistiť prečo a pokúsiť sa stav napraviť (napr. vyžiadať si doplnenie stanov, ak to neurobí príslušný orgán).

► z hľadiska identifikácie subjektu, ktorý stanovisko zasiela,

Príklad 15: Stanovisko podpisuje jedna osoba, ale v texte uvádza, že zastupuje obyvateľov dotknutej obce alebo určitú skupinu obyvateľstva, ale toto tvrdenie nie je podopreté žiadnym dôveryhodným dokumentom, splnomocnením ani podpismi obyvateľov – takéto stanovisko je potrebné považovať za stanovisko jednej fyzickej osoby.

Odporúčenie: Rovnako je potrebné správne identifikovať občiansku iniciatívu, ktorá postupuje v zmysle ustanovenia § 24 ods. 11 zákona č. 24/2006 Z. z., a teda ide o 50 obsahovo zhodných stanovísk podpísaných fyzickými osobami; v takom prípade ide o občiansku

iniciatívu (a nie 50 fyzických osôb), za ktorú koná ten, koho stanovisko bolo doručené ako prvé. V prípade, ak by išlo „len“ o 49 obsahovo zhodných stanovísk podpísaných fyzickými osobami, formálne by o občiansku iniciatívu nešlo, ale z hľadiska hospodárnosti konania by sa vyhodnotenie stanovísk malo vykonať spoločne pre všetky fyzické osoby podpísané pod obsahovo zhodné stanovisko.

► z hľadiska postavenia subjektu ako účastníka konania,

Aj keď všetci účastníci konania majú v procese posudzovania vplyvov rovnaké práva vyplývajúce zo správneho poriadku, je potrebné ich postavenie odlišovať z hľadiska toho, od čoho svoje postavenie účastníka konania odvodzujú. Sú účastníci konania, ktorým toto právo vzniká priamo na základe správneho poriadku (ich práva a povinnosti sú alebo môžu byť v procese posudzovania vplyvov priamo dotknuté):

- typicky ide o vlastníkov dotknutých nehnuteľností; na druhej strane sú účastníci konania tí, ktorí sa nimi stávajú až na základe vlastnej aktivity (a teda ich postavenie účastníka konania sa odvíja od právnej úpravy uvedenej v zákone č. 24/2006 Z. z.),
- typickým príkladom je verejnosť, ktorá zašle odôvodnené písomné stanovisko k niektorej z dokumentácií v konaní o posudzovaní vplyvov a naplní aj ďalšie zákonom požadované náležitosti. Od postavenia účastníka konania sa pravdepodobne bude odlišovať aj obsah stanovísk a záujmy, ktoré sa nimi budú sledovať; vlastník bude primárne sledovať ochranu svojho vlastníckeho práva (teda subjektívneho práva) k dotknutej nehnuteľnosti; na druhej strane verejnosť bude svojím stanoviskom sledovať primárne ochranu verejného záujmu – ochranu životného prostredia vrátane zdravia ako takého.

Príklad 16: Je dotknutá obec účastníkom konania?

Účastníkom konania sa môže stať aj obec, ale iba v prípade, ak nie je príslušným orgánom určená ako dotknutá obec. V takýchto prípadoch sa môže obec stať účastníkom konania ako verejnosť. Typicky to nastáva vtedy, keď ide o vzdialenejšiu obec, ktorá sa obáva dosahu NČ na zdravie svojich obyvateľov (napr. obťažovanie emisiami a zápachom). Tento možný vplyv však nie je jednoznačne preukázaný a táto obec nie je určená ako dotknutá obec; môže však v procese posudzovania svojimi stanoviskami žiadať, aby sa vyhodnotilo aj riziko tohto vplyvu. Spracovateľ odborného posudku by mal overiť, ako sa s takýmto stanoviskom SoH vyrovnala.

V praxi sa tiež stáva, že nejaký subjekt sa domáha účasti v konaní a táto otázka je sporná (napr. ak fyzická osoba podá svoje stanovisko ako verejnosť, ale existuje spor o tom, či toto stanovisko bolo podané v stanovenej lehote alebo nie); túto otázku by však nemal riešiť spracovateľ odborného posudku, ale príslušný orgán, ktorý o prípadnom nepriznaní postavenia účastníka konania musí vydať rozhodnutie; kým takéto rozhodnutie nenadobudlo právoplatnosť, musí spracovateľ odborného posudku dotknutú osobu rešpektovať ako účastníka konania o posudzovaní vplyvov a jeho stanoviskom sa patrične zaoberať, aj keď je zaslané po lehote.

Odporúčenie: Aj v prípade, ak je vydané rozhodnutie o nepriznaní účasti v konaní, by sa mal spracovateľ odborného posudku zaoberať obsahom podaných stanovísk v zmysle uvedeného.

Príklad 17: V rámci konania o posudzovaní vplyvov zaslala verejnosť na príslušný orgán list, v ktorom sa hlási za účastníka konania – nie je to stanovisko k zámeru ani k SoH a prichádza po lehote pripomienkovania zámeru; alebo žiada predĺžiť lehotu na zaslanie stanoviska k SoH z dôvodu, že je náročné preštudovať niekoľkostranový dokument a rozsiahle prílohy.

Odporúčenie: Účastníctvo v procese EIA spracovateľ odborného posudku nerieši, ale v odbornom posudku uvedie všetky dokumenty a ich stručný obsah v samostatnej kapitole. Postoj by však mal zaujať k problému, ktorý nepriamo vychádza z odôvodnenia žiadosti o predĺženie lehoty na pripomienkovanie, a to, že zrozumiteľnosť SoH je pre verejnosť veľmi nízka, obsiahlosť vysoká, odbornosť SoH neprepísaná do jednoduchej a stručnej formy a to všetko je vnímané ako veľká prekážka na zapojenie sa verejnosti do konania o posudzovaní vplyvov.

- ▶ z hľadiska relevantnosti obsahu k posudzovanej činnosti – prvou a základnou podmienkou zaoberania sa požiadavkami a pripomienkami v stanoviskách je ich súvis s NČ a dotknutým územím a najmä súvis s predmetom zákona č. 24/2006 Z. z.,

Príklad 18: Stanovisko uvádza celý rad pripomienok a požiadaviek všeobecne zostavených pre viaceré činnosti a subjekt ich posiela v takmer rovnakom znení v rôznych konaniach o posudzovaní vplyvov bez zjavnej relevantnosti, napr. relevantnosť požiadaviek týkajúcich sa výrubu stromov pri činnostiach, kde k výrubu stromov vôbec nedochádza a iné. Takéto požiadavky je potrebné považovať za irelevantné a nezaoberať sa nimi v odbornom posudku.

Odporúčenie: Ak je irelevantných požiadaviek a pripomienok v stanovisku viac, možno ich vyhodnotiť spoločne ako skupinu irelevantných požiadaviek.

Príklad 19: Súčasťou stanoviska je kópia trestného oznámenia na navrhovateľa v inej veci, ako je samotná NČ – relevantnosť ku konaniu o posudzovaní vplyvov tu neexistuje a touto skutočnosťou sa spracovateľ odborného posudku nemá zaoberať, môže však uviesť, že kompetenčne má byť tento problém riešený v rámci iných konaní.

- ▶ z hľadiska odôvodniteľnosti požiadaviek a návrhov uvedených v stanoviskách – to znamená, že je potrebné uviesť dôvody, prečo požiadavky majú byť alebo nemajú byť akceptované,

Príklad 20: V stanovisku sú uvedené požiadavky na prepracovanie alebo doplnenie SoH, alebo opravu nesprávne uvedených údajov a informácií. Týmto požiadavkám nie je možné vyhovieť, pretože ak príslušný orgán SoH nevrátil navrhovateľovi v zákonom stanovenej lehote na doplnenie (podľa § 35 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z. z.), zásahy do SoH už nie je možné nijakým spôsobom vykonať. Spracovateľ odborného posudku však má posúdiť, či pochybenia, na ktoré sa v stanoviskách poukazuje, sú naozaj pochybeniami, a ak áno, či významne ovplyvnili hodnotenie vplyvov a závery z hodnotenia vyplývajúce. V prípade, že ide o chyby, ktoré by mohli zásadne ovplyvniť hodnotenie vplyvov a závery z neho vyplývajúce, spracovateľ odborného posudku si môže vyžiadať doplňujúce informácie od navrhovateľa alebo vykonať vlastné prehodnotenie vplyvov s použitím správnych a doplňujúcich informácií.

Príklad 21: V stanovisku sa poukazuje na nesúlad NČ s územným plánom dotknutej obce a z tohto dôvodu sa žiada NČ zamietnuť. V tomto prípade je nutné, aby sa spracovateľ posudku oboznámil s aktuálnou ÚPN dokumentáciou, keďže v stanovisku môže byť poukázané na staršie dokumenty. Ak je informácia v stanovisku správna, napr. nie je dodržaný koeficient zastavanosti územia, príp. koeficient rozlohy bytových jednotiek, je na ňom, aby zväzil, či je táto skutočnosť natoľko závažná, že NČ sa nemôže odporučiť k realizácii. V SoH má byť uvedená správna informácia o súlade NČ s ÚPN dotknutej obce, ak nie je uvedená, je potrebné túto skutočnosť v odbornom posudku jasne uviesť, čiže upozorniť príslušný orgán na potenciálny problém.

V každom prípade musí byť súlad s ÚPN dokumentáciou v SoH a následne aj v odbornom posudku vyhodnotený a mala by v ňom byť uvedená aj pravdivá informácia o tom, či tam súlad s ÚPN je alebo nie je;

Upozornenie: Zistený nesúlad NČ s ÚPN dotknutej obce nemusí byť dôvodom nesúhlasného záverečného stanoviska, ak zároveň nie je zistený významný/netolerovateľný negatívny vplyv na ŽP, je však dôvodom na stanovenie územnoplánovacieho opatrenia v záverečnom stanovisku; nesúlad s ÚPN sa z hľadiska zákonných požiadaviek rieši až v rámci územného konania; vtedy je nesúlad s ÚPN dôvodom na vydanie zamietavého rozhodnutia.

► z hľadiska platnosti stanoviska.

Stanovisko musí byť podpísané, a to osobou oprávnenou konať za subjekt, ktorý stanovisko podáva.

Príklad 22: Stanovisko podpisuje jedna osoba, ale v texte uvádza, že zastupuje obyvateľov dotknutej obce alebo určitú skupinu obyvateľstva, ale takéto tvrdenie nie je podopreté žiadnym dôveryhodným dokumentom, splnomocnením alebo podpismi obyvateľov – takéto stanovisko je potrebné považovať za stanovisko jednej fyzickej osoby.

Príklad 23: Ak ide o stanovisko dotknutého orgánu alebo dotknutej obce, musí byť podpísané tou osobou, ktorá je za dotknutý orgán a dotknutú obec oprávnená konať; v prípade obce ide o starostu (primátora mesta), v prípade okresných úradov ide o vedúceho príslušného odboru.

Príklad 24: V prípade petície je nutné, aby bolo uvedené, kto je poverený konaním s príslušným orgánom. Ak to tak nie je, podľa zákona č. 24/2006 Z. z. je nutné brať všetkých signatárov ako účastníkov konania.

Príklad 25: V prípade využívania elektronického podpisu sa vyskytli pochybenia v tom, že podávateľ stanoviska uvádza, že podáva stanovisko ako fyzická osoba, ale e-podpis je oprávnený používať ako právnická osoba (identifikácia cez IČO), alebo naopak, keď identifikácia fyzickej osoby je daná rodným číslom. V takomto prípade je vhodné na tento problém v odbornom posudku upozorniť a riešenie ponechať na príslušný orgán.

Stanoviská môžu poukazovať na viaceré obsahové nedostatky SoH alebo môžu obsahovať viacero druhov požiadaviek. Hlavnou úlohou spracovateľa odborného posudku je posúdiť ich relevantnosť k územia/jeho charakteristikám a k NČ. Ak usúdi, že sú relevantné, v ďalšom kroku musí zaujať stanovisko k ich opodstatnenosti. Ak ich uzná za opodstatnené, má navrhnúť riešenie (plná, čiastočná alebo podmienená akceptácia požiadavky). Pre rôzne druhy pripomienok a požiadaviek sú uvedené najčastejšie prípady stanovísk a odporúčenie, ako by mal spracovateľ odborného posudku postupovať pri ich vyhodnotení.

Príklad 26: Stanoviská, v ktorých sa poukazuje na neúplnosť alebo neaktuálnosť údajov a informácií o NČ, alebo o stave ŽP, by mali viesť spracovateľa posudku k vyžiadaniu doplňujúcich informácií od navrhovateľa, ale často býva tento postup časovo limitovaný a bez záruky správneho splnenia požiadavky. V takomto prípade si spracovateľ posudku musí zistiť aktuálne údaje sám, uviesť ich v posudku a dôjsť k záveru, či zistené nedostatky viedli k nesprávnemu posúdeniu vplyvov alebo nie.

Príklad 27: Stanoviská, v ktorých sa poukazuje na nesprávnu identifikáciu a hodnotenie vplyvov alebo na obchádzanie zákona č. 24/2006 Z. z., nestrannosti a objektívnosti hodnotenia vplyvov, možno považovať za najvýznamnejšie a pre spracovateľa posudku za najväčšiu výzvu. V takomto prípade sa pozornosť musí zamerať na zhodnotenie použitých metód identifikácie a hodnotenia vplyvov, a ak neboli použité vhodné metódy alebo žiadne, mal by vykonať hodnotenie sám a porovnať ho so závermi uvedenými v SoH.

Príklad 28: V prípadoch, keď sa poukazuje na nedostatky týkajúce sa použitia špecifických expertných systémov v špecifických oblastiach, si spracovateľ odborného posudku môže prizvať k posúdeniu SoH relevantných odborníkov/OSO podľa osobitných právnych predpisov, napr. podľa § 55 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, podľa § 19 zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší, oprávnených na vyhotovovanie odborných posudkov vo veciach ochrany ovzdušia alebo s odbornou spôsobilosťou podľa § 15 ods. 1 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Príklad 29: Stanoviská, v ktorých sa požaduje plnenie osobitných právnych predpisov v ďalšom povoľovacom procese, nie sú pre posudok relevantné, pretože ich neplnenie neprichádza vôbec do úvahy. Takéto stanoviská možno charakterizovať ako formálne.

Príklad 30: Stanoviská, v ktorých sa navrhuje doplnenie zmierňovacích alebo kompenzačných opatrení a doplnenie monitorovania vplyvov, sú veľmi dôležité a tieto návrhy musia byť vyhodnotené z hľadiska ich relevantnosti, účinnosti a realizovateľnosti. Spracovateľ posudku by mal zaujať jasné stanovisko, či odporúča, alebo neodporúča návrhy prijať aj s patričným zdôvodnením odporúčaní. Návrhy nových opatrení by mali byť odkonzultované aj s navrhovateľom z hľadiska ich uskutočniteľnosti (podľa § 63 ods. 2, písm. d zákona č. 24/2006 Z. z.).

Príklad 31: Stanoviská, v ktorých sa poukazuje na porušovanie iných právnych predpisov v dotknutom území alebo porušovanie zákonov navrhovateľom pri iných činnostiach, alebo na nesprávne postupy iných orgánov (napr. SIŽP), sú pomerne časté, ale nie sú predmetom posudzovania predmetnej NČ podľa zákona č. 24/2006 Z. z. Spracovateľ odborného posudku by tieto skutočnosti mal uviesť v samostatnej kapitole Iné dôležité skutočnosti.

Príklad 32: Stanoviská, v ktorých sa poukazuje na porušenie vlastníckych práv, sú z hľadiska EIA relevantné. V rámci socioekonomických vplyvov by sa mali riešiť dosahy aj na majetok, napr. poškodzovanie okolitých budov vibráciami, obmedzovanie alebo znemožnenie využívania pozemku alebo nehnuteľnosti na pôvodné účely a citlivo vyhodnocovať, pretože ich vnímanie dotknutými subjektmi je vo väčšine prípadov prioritné.

Príklad 33: Stanoviská, v ktorých sa poukazuje na porušenie správneho poriadku, by nemal vyhodnocovať spracovateľ odborného posudku vzhľadom na to, že takéto námietky by mal vyhodnotiť príslušný orgán.

Upozornenie: Podaním odôvodneného písomného stanoviska k zámeru, RH či SoH (pri splnení ďalších podmienok) sa fyzické, resp. právnické osoby podávajúce stanovisko/stanoviská stávajú účastníkom konania (pozri kap. V), ktorý má právo na to, aby sa jeho stanoviskom spracovateľ odborného posudku náležite zaoberal a vyhodnotil ho najmä z odborného hľadiska.

Ak má spracovateľ odborného posudku pochybnosti o tom, či pisateľ stanoviska je zároveň účastníkom konania (ak napr. podá písomné stanovisko až po stanovenej lehote), mal by svoju pochybnosť v posudku uviesť, ale právne vyhodnotenie tejto situácie by mal ponechať na príslušný orgán.

Stanovisko, ktoré podáva obec ako účastník konania (ak nebola určená ako dotknutá obec) a ktoré z obsahového hľadiska spracovateľ odborného posudku vyhodnotí ako oprávnené, môže znamenať, že obec mala byť určená v konaní o posudzovaní vplyvov ako dotknutá obec; na toto pochybenie by mal spracovateľ v odbornom posudku príslušný orgán upozorniť.

ODPORUČENIA PRE VYHODNOTENIE STANOVÍSK Z FORMÁLNEJ STRÁNKY

Vyhodnotenie stanovísk z formálnej stránky by malo byť vykonané podľa postoja dotknutého subjektu k povoleniu NČ v kategóriách:

- ▶ súhlas s NČ bez pripomienok,
- ▶ súhlas s NČ s pripomienkami a podmienkami,
- ▶ nesúhlas s NČ a odôvodnenia.

Poznámka: Celkové vyhodnotenie stanovísk by sa však nemalo zamerať iba na uvedenie počtu dotknutých subjektov – koľko dotknutých subjektov súhlasí/nesúhlasí s NČ, ale najmä na obsahovú stránku, na analýzu pripomienok a podmienok, odôvodnenie odporúčenia ich prijať alebo neprijať a jasne odlíšiť tie, ktoré nie sú pre posudzovaný prípad relevantné.

Vyhodnotenie stanovísk by malo byť pre lepšiu orientáciu, ale aj pre kontrolu správnosti konania o posudzovaní vplyvov vykonané aj podľa druhu dotknutosti subjektu v členení:

- ▶ povolujući orgán,
- ▶ rezortný orgán,
- ▶ dotknutá obec,
- ▶ verejnosť,
- ▶ odborné inštitúcie.

Významným stanoviskom je stanovisko povolujuceho a rezortného orgánu a dotknutej obce. Boli zaznamenané prípady, keď tieto dôležité stanoviská v konaní o posudzovaní vplyvov absentovali, a to z rôznych dôvodov, napr.:

- ▶ príslušný orgán pochybil a SoH nezaslal na pripomienkovanie povolujućemu, resp. rezortnému orgánu, a teda písomné stanovisko týchto subjektov chýba

z dôvodov procesného pochybenia,

- SoH bola povolujúcemu, resp. rezortnému orgánu zaslaná, ale ten písomné stanovisko k SoH neposlal,
- v praxi sa stáva, že dotknutá obec (aj vzhľadom na svoje kapacity, najmä v malých obciach) si neuvedomuje práva, ktoré jej zo zákona č. 24/2006 Z. z. prináležia, a sústreďuje sa len na plnenie povinností vyplývajúcich zo zákona č. 24/2006 Z. z.

V posudku je potrebné uviesť aj tieto skutočnosti a odporúča sa takéto konanie/ nečinnosť dotknutých subjektov, ak je to možné a na vypracovanie odborného posudku dôležité, vysvetliť, napr. po komunikácii s nimi, najmä ak sa v stanoviskách upozorňuje na problémy týkajúce sa týchto subjektov.

Príklad 34: V praxi sa vyskytli prípady, keď príslušný orgán vynechal/opomenul v adresári na rozposlanie SoH na pripomienkovanie napr. povolujúci orgán alebo v prípade kombinovaných činností spadajúcich pod viacero rezortných orgánov SoH oslovil len jeden rezortný orgán (napr. pre menej podstatnú činnosť), čo sa neskôr v odvolacom konaní ukázalo ako problém alebo bolo v námietke označené za úmyselné a zmatečné konanie.

Odporúčenia: Pre spracovateľa odborného posudku by malo byť alarmujúce, ak sa najmä v zložitých prípadoch konaní o posudzovaní vplyvov nevyjadrí k NČ dotknutá obec a/alebo povolujúci orgán, najmä ak dotknuté obyvateľstvo/verejnosť poukazuje na významné nedostatky v posúdení vplyvov alebo na nesprávne konania, alebo nečinnosť dotknutých orgánov a prejavuje obavy z významného negatívneho dosahu na kvalitu ich života a zdravia. V takomto prípade by sa mal spracovateľ odborného posudku snažiť zistiť, prečo k takémuto stavu došlo, ak je to možné, postoje/konzultácie kľúčových dotknutých orgánov získat' pre potreby vypracovania odborného posudku dodatočne, s cieľom správne vyhodnotiť kritické stanoviská verejnosti. Túto formu konzultácie však v odbornom posudku jasne uvedie (napr. v kap. Iné dôležité skutočnosti).

Príklad 35: Ako riešiť situáciu, keď dotknutá obec k SoH nezašle písomné stanovisko? V takomto prípade môže spracovateľ odborného posudku s dotknutou obcou komunikovať s cieľom zistiť, z akého dôvodu takáto situácia nastala, v prípade potreby vysvetliť práva obce

v konaní o posudzovaní vplyvov a dôležitosť stanoviska dotknutej obce. Dobrou praxou pre spracovateľa odborného posudku je zistiť, aké je stanovisko dotknutej obce, či už ako vyjadrenie stanoviska po lehote, alebo len neformálne na doplnenie podkladov na spracovanie odborného posudku. Tieto skutočnosti uvedie v osobitnej kapitole a činí tak preto, lebo stanovisko dotknutej obce považuje za dôležité pre zistenie skutkového stavu.

Vysvetlenie: Získavanie dodatočných stanovísk má pre správny orgán oporu v časti správneho poriadku, ktoré hovorí o dostatočnom zistení skutkového stavu. Je na jeho vyhodnotení, či chýbajúce stanovisko dotknutého orgánu je preň takým závažným nedostatkom, bez ktorého nemá skutkový stav dostatočne zistený, a je opodstatnené, aby si vyžiadal stanovisko dodatočne. Spracovateľ odborného posudku by mal na túto skutočnosť (chýbajúce stanovisko) upozorniť a vyjadriť sa aj k tomu, či chýbajúce stanovisko predstavuje zásadný problém (podľa povahy veci). Napr. ak NČ predstavuje prevádzku veľkého zdroja znečistenia ovzdušia a orgán ochrany ovzdušia k tomu svoje stanovisko nezašle, je opodstatnené predpokladať, že ide o zásadný nedostatok a je dôvodné sa pokúsiť stanovisko získať aj po lehote.

PREŠTUDOVANIE ZÁZNAMU Z VEREJNÉHO PREROKOVANIA

Účel: Vyhodnotenie stanovísk, názorov a návrhov vyplývajúcich z diskusie na VP NČ

Spracovateľ odborného posudku by mal posúdiť aj formálnu a obsahovú stránku záznamu z VP. Praktické skúsenosti poukazujú na viaceré nedostatky záznamov z VP, najčastejšími sú:

- formálne nedostatky – záznam bez relevantných podpisov a/alebo uvedenia oprávnenia osoby záznam podpísať, chýba prezenčná listina alebo záznam nedostatočne identifikuje účastníkov VP kto sa za ktorý subjekt na VP zúčastnil,
- obsahové nedostatky – nedostatočne, skreslene alebo zavádzajúco opisuje priebeh VP (napr. písomný záznam nie je v súlade so zvukovým záznamom), nedostatočne alebo vôbec neidentifikuje diskutujúcich, nekompletne, príliš stručne alebo skreslene uvádza otázky a odpovede počas diskusie,
- záznam z VP obsahuje aj vyhodnotenie pripomienok, ktoré na VP odzneli, čo nie je prípustné, keďže záznam má byť len nestranným a objektívnym zápisom priebehu VP a najmä priebehu a obsahu diskusie.

Poznámka: Objektívnosť a nestrannosť záznamu z VP je veľmi ťažko posudzovaná, ak spracovateľ odborného posudku nebol na VP prítomný alebo mu nie je poskytnutý iný ako písomný záznam z VP. Na tieto nedostatky však často poukazujú účastníci konania, ktorí využili právo nahliadnutia do spisu pred vydaním rozhodnutia a využili možnosť vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia pred jeho vydaním a boli doručené spracovateľovi odborného posudku príslušným orgánom.

Príklad 36: Praktické skúsenosti poukazujú aj na konštruktívne prínosy diskusií v rámci VP, keď verejnosť zastupujú uznávaní odborníci, vypracujú odborné stanoviská k NČ a k posudzovaniu vplyvov zaujímajú konštruktívny postoj prezentovaný návrhmi na lepšie riešenia a účinnejšie zmiernovacie opatrenia, alebo poukazujú na nedostatočnosť navrhovaných opatrení na zmiernenie negatívnych vplyvov a zároveň prichádzajú s návrhom lepšieho riešenia a dokážu navrhovateľa presvedčiť, aby ich návrhy akceptoval. Pre spracovateľa odborného posudku je to cenný podklad a v odbornom posudku by ho mal uviesť, ak je to možné doplniť a rozpracovať.

Odporúčenie: V každom prípade sa spracovateľ posudku musí zaoberať vyhodnotením všetkých pripomienok a požiadaviek, otázok a odpovedí, ktoré boli prezentované účastníkmi VP a boli premietnuté do záznamu z VP. V niektorých prípadoch sa opakujú rovnaké pripomienky a požiadavky ako tie, ktoré sú uvedené v písomných stanoviskách k SoH alebo k zámeru, ale sú aj prípady, keď sú prezentované nové skutočnosti a úplne nové pripomienky a požiadavky vyplývajúce len z diskusie VP a s tými sa treba v odbornom posudku náležite zaoberať.

DOPLNKOVÉ/DOBROVOLNÉ PRÍSTUPY

Dobrovoľnými/doplňkovými krokmi metodického postupu môžu byť nasledujúce činnosti:

- ▶ preštudovanie zámeru/oznámenia o zmene; záznamov z konzultácií, stanovísk zaslaných k zámeru, resp. k oznámeniu o zmene, a to aj v prípade, keď bola vypracovaná SoH,
- ▶ preštudovanie stanovísk k RH,
- ▶ preštudovanie prieskumných, monitorovacích a analytických prác relevantných

k NČ a dotknutému územiu,

- ▶ preštudovanie aktuálnych odborných správ relevantných k posudzovaniu environmentálnych aspektov na národnej a medzinárodnej úrovni,
- ▶ preštudovania trendov vývoja v relevantných environmentálnych aspektoch,
- ▶ vyžiadanie a vyhodnotenie doplňujúcich informácií od navrhovateľa,
- ▶ fyzická obhliadka predmetnej lokality navrhovanej činnosti,
- ▶ prizvanie ďalších OSO podľa osobitných právnych predpisov k vypracovaniu posudku,
- ▶ komunikácia so spracovateľom SoH,
- ▶ vlastné vyhodnotenie vplyvov, resp. prehodnotenie záverov vyplývajúcich z hodnotenia vplyvov.

PREŠTUDOVANIE ZÁMERU/OZNÁMENIA O ZMENE, ZÁZNAMOV Z KONZULTÁCIÍ, STANOVÍSK ZASLANÝCH K ZÁMERU/OZNÁMENIU O ZMENE

Okrem prípadov, keď v RH príslušný orgán určí požiadavku vziať do úvahy všetky pripomienky doručené k zámeru, sa k preštudovaniu zámeru/k oznámeniu o zmene pristupuje najmä v prípadoch, keď sa v stanoviskách k SoH uvádzajú odvolávky na údaje a informácie uvedené v zámere/oznámení o zmene alebo sa uvádza, že dotknutý subjekt trvá na stanoviskách a požiadavkách uvedených v stanovisku k zámeru/k oznámeniu o zmene a tie neboli rešpektované. Zámer sa odporúča preštudovať aj z dôvodov, že sa od neho odvíja následná dokumentácia pre konanie o posudzovaní vplyvov. Môže sa napr. stať, že údaje o NČ v zámere sa líšia od údajov o NČ uvedených v SoH a spracovateľ odborného posudku by mal na tieto prípadné nezrovnalosti upozorniť, a to bez preštudovania zámeru nie je možné.

Príklad 37: Dotknutý subjekt v stanovisku k SoH uvádza, že pripomienky k NČ uviedol vo svojom písomnom stanovisku k zámeru, tie však neboli zohľadnené dostatočne alebo vôbec v stanovenom RH. Dotknutý subjekt využil právo pripomienkovať aj RH a rovnaké požiadavky (pripomienky zaslané ako pripomienky k RH). V písomnom stanovisku k SoH ďalej uvádza, že jeho požiadavky neboli zohľadnené ani v SoH a trvá na všetkých požiadavkách, ktoré opakovane vo svojich stanoviskách uvádzal.

V takomto prípade sa odporúča vyžiadanie písomných stanovísk k zámeru alebo k oznámeniu o zmene od príslušného orgánu, ako aj záznamov konzultácií príslušného orgánu s navrhovateľom a rezortným orgánom, ak boli vykonané. Pozornosť by sa mala venovať vyhodnoteniu týchto stanovísk najmä z hľadiska opodstatnenosti požiadaviek v nich uvedených, ako aj preskúmania, či sa opodstatnené požiadavky premietli do RH a či boli v prípade ich opodstatnenosti v SoH rozpracované; ak nie, je potrebné vyrovnať sa s touto skutočnosťou v odbornom posudku.

PREŠTUDOVANIE STANOVÍSK K ROZSAHU HODNOTENIA

V niektorých prípadoch dotknuté subjekty využijú možnosť pripomienkovať RH a vo svojich pripomienkach uvádzajú alebo opakujú požiadavky na ďalšie posudzovanie vplyvov uvedených pre zámer/oznámenie o zmene. Niektoré z nich môžu byť významné a spracovateľ SoH by sa mal nimi zaoberať. Spracovateľ posudku má vyhodnotiť, ktoré z nich sú opodstatnené a či sa im v SoH venovala dostatočná pozornosť.

Upozornenie: O nevyhnutnosti takéhoto postupu svedčia prípady v odvolacích konaniach, v ktorých podávateľ rozkladu namieta nedostatočný RH, napriek skutočnosti, že vo svojich stanoviskách k zámeru/oznámeniu o zmene a k RH na tento nedostatok upozorňoval a žiadal doplnenie RH. Pre príslušný orgán je prínosom, ak sa spracovateľ odborného posudku vyjadří aj k opodstatnenosti požiadaviek uvedených v stanoviskách zaslaných k RH a vyhodnotí splnenie opodstatnených požiadaviek v SoH.

PREŠTUDOVANIE PRIESKUMNÝCH, MONITOROVACÍCH A ANALYTICKÝCH PRÁČ A INÝCH DOKUMENTOV RELEVANTNÝCH K NAVRHOVANEJ ČINNOSTI A DOTKNUTÉMU ÚZEMIU

Ide o rôzne dokumenty/správy týkajúce sa hodnotenia stavu ŽP dotknutého územia, posudzovania vplyvov v dotknutom území a rôznych druhov správ zo špecifických prieskumov relevantných k územiu alebo odbornej literatúry relevantnej k dotknutému územiu a problematike navrhovanej činnosti. Cieľom je:

- predchádzať duplicitným hodnoteniam vplyvov činností v území,

Príklad 38: V dotknutom území bola posudzovaná iná NČ a bolo pre ňu vypracované imisno-prenosové posúdenie pre významne vyššie výstupy rovnakých znečisťujúcich látok do ovzdušia; je možné sa na ňu odvolať so správnou citáciou a posúdiť prípadný kumulatívny účinok v dotknutom území.

- overovať súlad, resp. správnosť a aktuálnosť zistení v relevantných údajoch a ich vývojových trendoch,

Príklad 39: V dotknutom území bol v minulosti realizovaný výskumný projekt, týkajúci sa hodnotenia vplyvu špecifického výstupu z výroby na zdravie dotknutého obyvateľstva; výsledky boli publikované s uvedením vstupných údajov aj s hodnotením zdravotného rizika. Po niekoľkých rokoch v tomto území s tou istou výrobou a s rovnakými kvalitatívnymi výstupmi prebieha konanie o posudzovaní vplyvov, ktorého súčasťou je aj HIA. Porovnaním postupov hodnotenia a aj dosiahnutých výsledkov v dvoch rozdielnych procesoch hodnotenia vplyvu na zdravie získava spracovateľ odborného posudku dôležitú informáciu, či HIA, ktorá je súčasťou SoH, je v súlade s predchádzajúcimi zisteniami a či nedochádza k zhoršovaniu stavu. Ak tu nie je súlad, musí spracovateľ odborného posudku pátrať po príčinách, prečo to tak je, najmä v tých prípadoch, keď dotknutá verejnosť aktívne prezentuje obavy o svoje zdravie, odvoláva sa na vedecké práce a očakáva posúdenie vplyvov na zdravie podopreté správnym prístupom a správnymi údajmi.

- posúdiť NČ z hľadiska súčasných vedecko-technických poznatkov, či nejde

o zastarané technológie alebo riešenia, ktoré nie sú v súlade so snahou znižovať vplyvy na životné prostredie v každej fáze životného cyklu produktu aj so zameraním na prístupy k riešeniu globálnych environmentálnych problémov (napr. klimatická zmena) a udržateľný rozvoj spoločnosti (napr. čerpanie prírodných zdrojov),

Príklad 40: Činnosti, ktoré majú významné vplyvy na životné prostredie a sú povolené v rámci IPKZ povolení, majú vypracované referenčné materiály (BREF). Tieto dokumenty sú pomôckou aj pri posúdení kvalitatívnej skladby vstupov a výstupov z NČ so snahou minimalizovať vstup nebezpečných látok do životného prostredia, ale aj pomôckou pri posúdení vhodnosti technického riešenia NČ, ak sú relevantné k NČ. V iných prípadoch NČ je potrebné hľadať súlad so všeobecne prijatými zásadami uvedenými napr. v strategických dokumentoch – napr. riešenia/opatrenia zamerané na zadržiavanie vody v krajine, obmedzovanie emisií skleníkových plynov, využívanie druhotných surovín a energií z obnoviteľných zdrojov, obmedzovanie zneškodňovania odpadov skládkovaním, znižovanie nárokov na cestnú dopravu a iné.

- ▶ posúdiť úplnosť identifikácie vstupov a výstupov z NČ, vhodnosti technického a technologického riešenia (napr. BREF alebo relevantné štúdie realizovateľnosti a iné),
- ▶ zhodnotiť aktuálnosť informácií o stave životného prostredia preberaných z iných štúdií.

Príklad 41: Informácie o prvkoch ochrany prírody a krajiny sú preberané zo starších dokumentov bez overenia ich aktuálneho stavu, čo je napr. v prípade posudzovania vplyvov líniových stavieb veľmi významný nedostatok. Je mimoriadne dôležité získať a preštudovať aktuálne, resp. pripravované dokumenty (napr. v súčasnosti navrhované nové dokumenty územných systémov ekologickej stability), resp. osloviť orgány ochrany prírody pôsobiace v relevantnom území s požiadavkou o overenie správnosti a aktuálnosti týchto dôležitých údajov a informácií.

Príklad 42: Informácie o klimatických pomeroch sú preberané z dostupných dokumentov spred 10 – 20 rokov, čo je vzhľadom na súčasný vývoj klímy nesprávne. Pokiaľ má činnosť významné dosahy na klimatické pomery, je nevyhnutné získať aktuálne údaje z SHMÚ.

Odporúčenie: Za aktuálne informácie a údaje možno považovať tie, ktoré sú publikované v najnovších národných a medzinárodných publikáciách (napr. Správy o stave ŽP, o kvalite ovzdušia, vody, štatistické ročenky a iné) a v databázach (pozri kap. VII Užitočné zdroje informácií a údajov) podľa jednotlivých tematických zameraní. Väčšinou ide o údaje a informácie vydávané s max. dvojnásobným časovým sklzom. V prípadoch, keď je nutné v SoH uvádzať špecifické informácie bežne nepublikované v analytických správach, možno využiť spolpatnené služby špecializovaných inštitúcií, ktoré dokážu poskytnúť najnovšie a relevantné informácie spracované pre daný účel (napr. SHMÚ – aktuálne a k územiu relevantné veterné ružice, NLC – stavy lesného hospodárstva, viaceré zdroje – letecké snímky, špecializované mapy a iné).

PREŠTUDOVANIE AKTUÁLNYCH ODBORNÝCH SPRÁV RELEVANTNÝCH K POSUDZOVANIU ENVIRONMENTÁLNYCH ASPEKTOV NA NÁRODNEJ A MEDZINÁRODNEJ ÚROVNI

S cieľom identifikovať alebo objasniť v širších súvislostiach jednotlivé vplyvy a ich kumulatívne alebo synergické dosahy na receptory (napr. vplyv hluku a znečisteného ovzdušia na ľudské zdravie, zistiť a použiť environmentálne štandardy stanovené rôznymi odbornými inštitúciami, ak nie sú stanovené národné limitné hodnoty, alebo poznať príklady dobrej praxe tam, kde nie sú stanovené environmentálne štandardy alebo limitné hodnoty).

Príklad 43: Posúdiť vplyv hluku na zdravie a vplyv znečisteného ovzdušia na zdravie osobitne prostredníctvom limitných hodnôt stanovených na ochranu ľudského zdravia znamená posúdiť ich priamy vplyv bez vzájomného pôsobenia. Reálny vplyv bude iný. Poznatky v tejto oblasti synergického pôsobenia dvoch rozdielných výstupov z NČ (napr. dopravná infraštruktúra) a v prepojení na socioekonomické súvislosti sú uvedené v štúdií Science for Environment Policy In-depth, Report 13 „Link between noise and air pollution and socioeconomic status, 2016“.

Dopady na zdravie obyvateľstva priameho alebo kumulatívneho a synergického pôsobenia znečisťujúcich látok v ovzduší sú publikované na <https://www.eea.europa.eu/signals/signals-2016/articles/transport-and-public-health>, alebo v správe Air Pollution, EEA Report 2016.

PREŠTUDOVANIE TRENDOV VÝVOJA V RELEVANTNÝCH ENVIRONMENTÁLNYCH ASPEKTOCH

Napr. cez vhodné a publikované indikátory s cieľom:

- ▶ správne charakterizovať dynamický nulový variant, t. j. vývoj v dotknutom území, ak by sa NČ nerealizovala,
- ▶ overiť správnosť určenia váh/dôležitosti vplyvov, keď treba ako jedno z dôležitých kritérií zohľadniť súčasnú zraniteľnosť/únosnosť prostredia v danom environmentálnom aspekte.

Príklad 44: Aktuálny údaj o znečistení ovzdušia v dotknutom území neprekračuje limitné hodnoty, ale keď sa vyhodnotí trend vývoja kvality ovzdušia v predchádzajúcich rokoch alebo len v porovnaní s minulým rokom, môže byť zaznamenané postupné zhoršovanie stavu. Varovným, veľmi zlým príkladom je prípad, keď spracovateľ SoH zámerne uviedol najpriaznivejší údaj pre súčasný stav za vybraný jeden rok a voči nemu hodnotil príspevky navrhovanej činnosti ako nevýznamné a na základe tohto účelovo vybraného údaja boli počítané zdravotné riziká.

Príklad 45: NČ bude predstavovať nárast dopravy v dotknutej obci. Vzhľadom na rozvoj obce za ostatné roky alebo plánovaný rozvoj obce v budúcnosti je zrejmé, že únosnosť novej záťaže v environmentálnom aspekte kvalita života alebo zdravie dotknutého obyvateľstva bude veľmi nízka, resp. zraniteľnosť vysoká, čo sa musí prejavovať v stanovení váhy vplyvov dopravy (hluk, emisie vibrácie) na tento environmentálny aspekt.

Dobrou praxou je posudzovanie najhoršieho možného scenára, t. j. brať do úvahy zhoršujúci sa trend vo vývoji daného ukazovateľa alebo najhorší dosiahnutý stav v ostatných rokoch sledovania daného indikátora a voči tomuto stavu hodnotiť príspevky výstupov z NČ.

VYŽIADANIE A VYHODNOTENIE DOPLŇUJÚCICH ÚDAJOV A INFORMÁCIÍ OD NAVRHOVATEĽA

S cieľom získania potrebných podkladov pre:

- ▶ správne vyhodnotenie stanovísk v prípadoch, v ktorých sa poukazuje na neurčitosti, nedostatky alebo na nesprávne uvedenie údajov a informácií o NČ, o jej lokalizácii vzhľadom na parcelné čísla a širšie vzťahy, o kapacite, vstupoch a výstupoch z NČ alebo navrhovaných opatreniach,

Príklad 46: Najčastejším zlým príkladom je nesprávne alebo neurčité uvedenie rozsahu a veľkosti NČ, resp. neuvedenie max. kapacity relevantných zariadení alebo uvedenie nižšej hodnoty, s cieľom posudzovať nižšie vstupy, ale najmä nižšie výstupy z NČ, alebo „podliezť“ prahovú hodnotu pre povinné hodnotenie a ak sa v zisťovacom konaní táto skutočnosť odhalí, nasledujú ďalšie kroky posudzovania a vo fáze spracovania odborného posudku sa na tieto skutočnosti musí poukázať. Napr. max. kapacita zariadenia na mechanickú úpravu odpadov je daná štítkovým výkonom zariadenia a po prepočte na ročnú kapacitu sa ukáže, že údaj uvedený navrhovateľom nie je správny. Alebo navrhovateľ tvrdí, že posudzované zariadenie bude využívať len napr. na 60 % a neuvedie celkovú, resp. max. kapacitu zariadení.

V praxi sa vyskytli aj prípady, keď navrhovateľ uvádzal, že emisné limity stanovené pre dané zariadenie osobitnými právnymi predpismi nebudú dosahované alebo budú dosahované napr. len na 50 %; následne do hodnotenia vplyvov boli použité nesprávne a významne nižšie výstupy z NČ.

Dobrou praxou je posudzovať najhorší možný scenár, t. j. brať do úvahy skutočnosť, že najvyššia hodnota výstupu je daná stanoveným emisným limitom a nie tvrdením navrhovateľa, že to bude inak.

- ▶ dosiahnutie úplnosti SoH a splnenie požadovaného RH v prípade, ak spracovateľ posudku zistil nedostatky v údajoch a informáciách takého významu, že nie je možné vyvodit' závery posudzovania,

Príklad 47: V SoH nie sú uvedené všetky vstupy a výstupy z NČ v dostatočnej kvalitatívnej a kvantitatívnej špecifikácii, čo sa môže premietnuť do nesprávneho alebo nedostatočného hodnotenia vplyvov, napr. nie sú uvedené všetky nebezpečné vlastnosti vstupujúcich chemických látok, nebezpečné vlastnosti výstupov alebo chýba uvedenie ich množstva alebo uvedené množstvo je podozrivo malé a ťažko vysvetliteľné (tieto podozrenia môžu vychádzať napr. zo stanovísk odborných inštitúcií alebo odbornej verejnosti).

Príklad 48: RH uvádza špecifické požiadavky napr. v piatich oblastiach, ale v SoH nie sú rozpracované všetky rovnocenne, alebo sú rozpracované nedostatočne, alebo vôbec, a nie sú vysvetlené dôvody pre takýto postup naplnenia RH. V takomto prípade môže spracovateľ posudku žiadať o vypracovanie doplňujúcich informácií v takom rozsahu, aby bolo možné vyvodiť závery posudzovania.

Upozornenie: Odborný posudok však nemôže nahrádzať SoH. Ak sú chýbajúce údaje takého rozsahu, že ich doplnenie a vyhodnotenie by znamenalo také spracovanie odborného posudku, ktoré by výrazne prekračovalo stanovený zákonný účel a rámec (odborný posudok má SoH zhodnotiť, nie ju nahradiť), spracovateľ odborného posudku by mal vysloviť záver o neúplnosti údajov SoH pre ich dostatočné zhodnotenie z hľadiska vplyvov na životné prostredie. Obdobná situácia nastáva aj v prípade, ak ide o chýbajúce údaje, ktoré navrhovateľ vôbec nemá k dispozícii – spracovateľ odborného posudku nemá povinnosť ich získať a doplniť za navrhovateľa.

- overenie uskutočniteľnosti a zabezpečenie efektívnosti zmierňovacích a kompenzačných opatrení v prípadoch, keď spracovateľ odborného posudku navrhuje, či už na základe požiadaviek vyplývajúcich zo stanovísk, alebo na základe vlastného úsudku, dodatočné opatrenia na zvýšenie efektívnosti pôvodne navrhovaného opatrenia, alebo na zmiernenie zostatkových negatívnych vplyvov, alebo na posilnenie pozitívnych vplyvov NČ.

Príklad 49: Na zmiernenie negatívnych vplyvov na ovzdušie a následne na obyvateľstvo sú navrhované technické a technologické opatrenia na čistenie odpadových plynov, ktoré pozostávajú z viacerých stupňov ich čistenia/zachytávania, ale postup nie je dostatočnou zárukou, že znečisťujúca látka, hoci v malých koncentráciách, nebude obťažovať dotknuté obyvateľstvo napr. zápachom; preto sa v odbornom posudku navrhne ďalší stupeň zachytávania alebo zneškodnenia tejto látky, čo môže byť s navrhovateľom odkonzultované

vyžiadaním doplňujúcich informácií o uskutočniteľnosti navrhovaného opatrenia.

Príklad 50: Na posilnenie pozitívnych vplyvov na obyvateľstvo môžu byť s navrhovateľom konzultované dodatočné opatrenia, napr. pri budovaní stavieb občianskej vybavenosti (čo je činnosť, ktorá sama osebe predstavuje prínos pre dotknutých obyvateľov) sa môže žiadať prístup posilňujúci pozitívne vplyvy a pozostávajúci z opatrení na zlepšenie kvality a pohody života, ale aj z opatrení pre adaptáciu na zmenu klímy – napr. vytvorenie podmienok na oddych a relax (tiché a zelené zóny, cyklistické trasy), zachytávanie vody v krajine a zlepšenia mikroklimy v dotknutom území (napr. zelené strechy, horizontálna a vertikálna zeleň, vodné prvky, priepustná alebo polopriepustná konštrukcia povrchu parkovísk a iné).

FYZICKÁ OBHLIADKA LOKALITY NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

V mnohých prípadoch je fyzická obhliadka lokality nevyhnutným predpokladom na overenie skutočností uvedených v SoH, či už v súvislosti s dotknutým územím, alebo NČ. Zároveň poskytuje spracovateľovi odborného posudku možnosť overiť si aj širšie súvislosti, napr. prístupové cesty, skutočný stav využívania územia priamo v dotknutom území, v blízkom okolí (obytné domy, záhrady, priemyselné podniky a iné), topografické charakteristiky, scenériu krajiny a umožňuje prediskutovať si NČ s navrhovateľom v reálnom prostredí jej realizácie a v priestorových detailoch. Je na zvážení spracovateľa odborného posudku, či vykoná miestnu obhliadku bez navrhovateľa alebo za jeho prítomnosti; v niektorých prípadoch je nevyhnutné vykonať miestnu obhliadku bez jeho prítomnosti s cieľom objektívneho vytvorenia si názoru na vec; v iných prípadoch bude zas prítomnosť navrhovateľa nevyhnutná na umožnenie vstupu na pozemky alebo do existujúcich zariadení, ale aj s cieľom objasnenia problematických skutočností priamo na mieste NČ. V takom prípade by však spracovateľ odborného posudku mal dbať na to, aby fyzická obhliadka prebehla spôsobom, ktorý nebude budiť podozrenie z možného ovplyvňovania zo strany navrhovateľa. V zložitých prípadoch by mala fyzická obhliadka prebehnúť aj za účasti zástupcu príslušného orgánu s cieľom zistiť skutkový stav. Fyzická obhliadka by mala prebehnúť aj v prípade, ak je potrebné overiť si tvrdenia, ktoré vyplývajú z doručených stanovísk (napr. od miestnych obyvateľov či znalcov miestneho prostredia).

Príklad 51: V SoH sú uvedené viaceré varianty trasovania líniovej stavby, ktoré ohrozujú aj majetok prítomných poľnohospodárskych subjektov. Treba si overiť priamo v teréne možnosť ich ohrozenia v závislosti od blízkosti navrhovaných variantov. Vyskytli sa aj prípady, keď majitelia týchto majetkov už v štádiu zámeru upozorňovali na priamy dosah na ich budovy, dvory a pod. a tieto ich obavy neboli zohľadnené. V tomto prípade je fyzická obhliadka terénu nutná.

Príklad 52: SoH nie je identifikovaný výskyt chráneného druhu rastlín, ale dokumenty ochrany prírody ho vykazujú; aj tu je potrebná obhliadka terénu, najlepšie za prítomnosti pracovníka Štátnej správy ochrany prírody a krajiny.

Príklad 53: V stanoviskách dotknutej verejnosti sa poukazuje na rôzne nedostatky ČOV, ktorú chce navrhovateľ používať aj pre posudzovanú NČ. Aj v tomto prípade je na mieste, ak si tieto skutočnosti spracovateľ odborného posudku overí priamo na mieste, najlepšie za prítomnosti navrhovateľa aj zástupcu verejnosti, ak je to možné.

PRIZVANIE ĎALŠÍCH OSO PODĽA OSOBNÝCH PRÁVNÝCH PREDPISOV K VYPRACOVANIU POSUDKU

V zložitých prípadoch posudzovania a s ohľadom na závažnosť a odôvodnenosť pripomienok, vyplývajúcich z písomných stanovísk k SoH alebo postojov prezentovaných na VP, má spracovateľ odborného posudku možnosť požiadať o spoluprácu iných špecializovaných odborníkov, najmä odborne spôsobilé osoby podľa osobitných predpisov, napr. z oblasti ochrany ovzdušia, odpadového hospodárstva alebo hodnotenia rizík (zdravotných a priemyselných). V niektorých prípadoch je odporúčenie prizvať si na vypracovanie odborného posudku aj iných odborníkov priamo uvedené v liste príslušného orgánu, ktorým príslušný orgán určuje spracovateľa odborného posudku, ale spracovateľ odborného posudku sa môže pre takéto riešenie rozhodnúť aj bez takéhoto odporúčenia, pretože zákon č. 24/2006 Z. z. to nezakazuje. Je však potrebné takýto postup v odbornom posudku transparentne prezentovať s jasným uvedením adresnosti a zodpovedností za jednotlivé oblasti, ktoré sú predmetom odborného posúdenia. Aj v prípade prizvaných odborne spôsobilých osôb platí, že nesmú byť v konflikte záujmov, a teda nesmie ísť o osoby, ktoré sa akýmkoľvek spôsobom spolupodieľali na vypracovaní predchádzajúcej dokumentácie pre konanie o posudzovaní vplyvov predmetnej NČ.

Príklad 54: V stanoviskách k SoH, kde NČ je napr. chemická výroba, je spochybnená správnosť postupu pri hodnotení rozptylu znečisťujúcich látok v ovzduší, napr. nesprávnym výberom vstupných dát alebo nedostatočným zohľadnením rozptylových podmienok, alebo z iných dôvodov, napriek skutočnosti, že rozptylovú štúdiu vypracovala OSO vo veci ochrany ovzdušia (imisno-prenosové posúdenie). Zároveň sú vyjadrené obavy dotknutého obyvateľstva z negatívnych vplyvov na zdravie alebo na kvalitu a pohodu života s odvolávkami na viaceré vedecké články a štúdie, napriek tomu, že súčasťou SoH je aj HIA vypracovaná OSO vo veci hodnotenia vplyvov na verejné zdravie. Spracovateľ odborného posudku so spôsobilosťou v odbore napr. technológie by mal zväžiť účasť iných, odborne príslušných spôsobilých osôb, ktoré by detailne posúdili správnosť hodnotenia vplyvov v oblastiach, ktoré sú predmetom kritiky. V prípadoch, keď je potrebné posúdiť prácu jednej OSO (pre SoH) inou OSO (pre odborný posudok) by spracovateľ odborného posudku mal svoj výber OSO podľa osobitných právnych predpisov založiť na zdôvodniteľných kritériách, ako sú napr.: dobré renomé/referencie, vyššie a k danej problematike adresnejšie vzdelanie/bohatšia prax v danej oblasti, spoločensky preukazovaná odbornosť, napr. lektorstvom, publikáciami, členstvom v odborných inštitúciách a iné.

Najmä pri veľmi komplikovaných NČ s významnými dosahmi na rôzne zložky ŽP vrátane socioekonomických dosahov (napr. líniové stavby, chemická výroba, jadrové elektrárne, ťažba nerastov a surovín a iné) by sa na vypracovaní odborného posudku mali podieľať viaceré OSO, či už majú spôsobilosť podľa zákona č. 24/2006 Z. z., alebo podľa osobitných právnych predpisov.

ÚČASŤ NA VEREJNOM PREROKOVANÍ NAVRHovanej ČINNOSTI

S cieľom objektívne vyhodnotiť priebeh VP, najmä v zložitých prípadoch, keď sa voči NČ zdvihla vlna kritiky a odporu, vznikli občianske iniciatívy, petície alebo verejnosť aktívne vyjadruje nespokojnosť s posudzovaním vplyvov a jeho výsledkami v písomných stanoviskách. Účasťou na VP si spracovateľ posudku zároveň môže overiť správnosť, nestrannosť a objektívnosť prezentácie SoH na VP a záznamu z verejného prerokovania. VP musí v zmysle ustanovenia § 34 zákona č. 24/2006 Z. z. prebehnúť do 30 dní od zverejnenia SoH a spracovateľ odborného posudku je určený v zmysle § 36 ods. 2 najneskôr do 10 dní od uplynutia poslednej lehoty podľa § 35 (väčšinou je to v deň konania VP). Z uvedeného vyplýva, že počas konania VP ešte spracovateľ odborného posudku nie je určený, ale môže byť príslušným orgánom

oslovený aj z toho dôvodu, aby sa mohol na VP zúčastniť. Je na zvážení príslušného orgánu, či s potenciálnym spracovateľom odborného posudku začne rokovať už v tomto kroku konania o posudzovaní vplyvov. Dôležité však je uvedomiť si, že oslovenie spracovateľa odborného posudku v tomto kroku zo strany príslušného orgánu je nezáväzná.

Odporúčenie: V prípade účasti na VP by sa spracovateľ odborného posudku nemal do diskusie zapájať, nijakým spôsobom prezentovať svoje postoje k NČ ani prezentovať svoje čiastkové závery, ku ktorým sa prikláňa. Mal by byť len v úlohe pozorovateľa a nemal by sám seba vystavovať potenciálnym možnostiam ovplyvňovania rôznymi záujmami účastníkov VP. Do prezenčnej listiny sa môže zapísať ako verejnosť.

KOMUNIKÁCIA/KONZULTÁCIA SO SPRACOVATEĽOM SPRÁVY O HODNOTENÍ

Je vhodná v prípadoch nejasností a potreby ich vysvetlenia za prítomnosti príslušného orgánu s cieľom objasnenia postupov, výsledkov alebo zistených nesprávnych údajov, alebo nezrovnalostí výsledkov posudzovania v predmetnom konaní o posudzovaní vplyvov s inými procesmi posudzovania. Prítomnosť príslušného orgánu na tejto komunikácii by mala zabezpečiť transparentnosť tohto postupu a zároveň formu informovania príslušného orgánu o zistenom probléme a spôsobe jeho riešenia. Z takejto konzultácie musí byť uskutočnený záznam a v odbornom posudku musia byť tieto skutočnosti uvedené.

Príklad 55: V SoH sú uvedené výsledky výpočtov zdravotných rizík, nie je však uvedený postup výpočtu ani vstupné údaje a spracovateľ odborného posudku si nevie overiť správnosť záverov, ku ktorým sa na základe týchto výsledkov dospelo. V takomto prípade je vhodné si tieto neurčitosti odkonzultovať, najmä ak ich spracovateľ odborného posudku považuje za kľúčové alebo sú v stanoviskách uvedené pochybnosti o posúdení dopadov na zdravie dotknutého obyvateľstva.

Príklad 56: V SoH sú výsledky a informácie interpretované inak ako v priložených expertných štúdiách. Často sú priložené štúdie veľmi rozsiahle, písané technickou terminológiou, sú málo zrozumiteľné, podstatné údaje sú stratené medzi veľkým množstvom nepodstatných

informácií, podstatné údaje, výsledky sú ťažko identifikovateľné (je využitý tzv. efekt zahltenia). Je povinnosťou spracovateľa odborného posudku si ich podrobne preštudovať, resp. prizvať si odborníka v tejto oblasti k posudzovaniu a zistiť, či závery v priložených štúdiách korešpondujú so závermi v SoH. Ak nie, je nutné tento stav vysvetliť a zistiť či ide o nedôslednosť alebo úmyselné zavádzanie – situácia musí byť prekonzultovaná a v odbornom posudku zdokumentovaná.

VLASTNÉ HODNOTENIE VPLYVOV/PREHODNOTENIE ZÁVEROV

V prípadoch, keď je spracovateľ odborného posudku presvedčený, že niektoré postupy, výsledky alebo závery posudzovania nie sú správne a ani po vyžiadaní doplňujúcich informácií a po konzultáciách s navrhovateľom, resp. spracovateľom SoH nie je možné dospieť k ich prehodnoteniu, resp. navrhovateľ trvá na obsahu a správnosti SoH, musí spracovateľ odborného posudku preukázať vlastným a odôvodneným hodnotením opak. Zároveň musí uviesť, či preukázané pochybenia boli takého rozsahu, že zásadne ovplyvnili celkový záver posúdenia vplyvov, teda odporúčenie daného variantu NČ na realizáciu, alebo, že síce boli pochybenia v hodnotení vplyvov identifikované, ale záver posudzovania to zásadne neovplyvnilo a za určitých podmienok (napr. realizáciou dodatočných zmierňovacích opatrení navrhnutých spracovateľom posudku) je možné NČ odporučiť na realizáciu.

Ak spracovateľ odborného posudku dospeje k iným záverom ako tým, ktoré sú prezentované v SoH, a jeho vlastné hodnotenie vplyvov preukáže neprijateľný vplyv na niektorú zložku ŽP, ktorý nie je možné zmierniť žiadnym opatrením, musí odporučiť zamietnutie takejto činnosti (vydať negatívny posudok) s dôsledným odôvodnením.

Príklad 57: Spracovateľ odborného posudku zistil, že na hodnotenie vplyvu boli použité:

- ▶ nesprávne a neúplné údaje a informácie o východiskovom stave ŽP (nedostatočná a nesprávna charakteristika súčasného stavu ŽP a zdravia),
- ▶ nesprávne environmentálne štandardy, napr. na posúdenie rozsahu znečistenia podzemnej vody je použitá limitná hodnota stanovená pre pitné vody, ale o pitné vody

nejde, alebo na posúdenie zdravotných rizík je stanovená odporučená referenčná hodnota koncentrácie znečisťujúcej látky (ďalej len „ZL“) pre expozíciu človeka 24 hod. a tá je použitá na porovnanie so znečistením ovzdušia charakterizovaným krátkodobou 8-hodinovou alebo dlhodobou ročnou koncentráciou ZL v ovzduší,

- ▶ nesprávny metodický postup/nesprávny výpočet (napr. nesprávne zvolený softvér pri použití expertných systémov, nedostatočné alebo nesprávne vstupné údaje, alebo nesprávny vzorec výpočtu, napr. pri výpočte rizík),
- ▶ iné údaje a informácie uvedené v texte SoH a v prílohe k SoH priložených alebo osobitne vykonaných štúdiách alebo iných dokumentoch,
- ▶ úmyselné opomenutie závažných charakteristík súčasného stavu ŽP (napr. chýba uvedenie územia sústavy NATURA 2000),
- ▶ úmyselné nevyhodnotenie súladu NČ s územným plánom dotknutej obce.

Odporúčenie: V takýchto prípadoch vykoná vlastné hodnotenia/výpočty alebo si zabezpečí ich vykonanie OSO podľa osobitných predpisov a zistí, či na základe interpretácie týchto novozískaných výsledkov dospeje k rovnakému celkovému záveru ako spracovateľ SoH.

Poznámka: Nie je správne, ak posudok prezentuje rozsiahle posudzovanie vplyvov (často rozsiahlejšie ako SoH), ktoré vyústi do formulovania nových záverov, pretože SoH nemôže byť nahradená odborným posudkom už aj z toho dôvodu (ak opomenieme samotný účel posudku), že hodnotenia vykonané v posudku nie sú zverejňované a dotknuté subjekty majú obmedzené alebo žiadne možnosti oboznámiť sa s nimi. Spracovateľ odborného posudku je v ťažkej situácii, pretože na základe jeho zistení o neúplnosti alebo nesprávnom posúdení vplyvov SoH nie je možné vrátiť navrhovateľovi na dopracovanie, keďže príslušný orgán SoH nevrátil navrhovateľovi v zákonom stanovenej lehote na doplnenie (podľa § 35 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z. z.) a zásahy do SoH nie je možné nijakým spôsobom vykonať. Aby zistil, či identifikované pochybenia v SoH sú takého rozsahu a charakteru, že dovoľia/ nedovoľia formulovať záver, musí vykonať vlastné zisťovania a hodnotenia a vynaložiť veľké úsilie na dopátranie sa správneho stavu.

METODICKÉ POSTUPY K OBSAHOVÉMU NAPLNENIU ODBORNÉHO POSUDKU PODĽA POŽIADAVIEK ZÁKONA Č. 24/2006 Z. Z.

Požiadavky zákona č. 24/2006 Z. z. na obsah odborného posudku sú uvedené v kap. II Základné informácie, v podkapitole Požiadavky na obsah odborného posudku.

Upozornenie: Pred účinnosťou novely zákona č. 312/2016 Z. z. bolo súčasťou požiadaviek aj vypracovanie návrhu záverečného stanoviska, preto mnohé staršie posudky obsahujú aj návrh záverečného stanoviska, čo bolo pre príslušný orgán veľkou pomocou.

Problematika vyhodnotenia úplnosti SoH a stanovísk podľa § 35 zákona č. 24/2006 Z. z. je rozpracovaná v kap. III Metodický postup na vypracovanie odborného posudku k navrhovanej činnosti, v podkapitole Nevyhnutné/povinné prístupy. Ďalšie požiadavky sú rozpracované v nasledujúcich kapitolách.

ÚPLNOSŤ ZISTENIA KLADNÝCH A ZÁPORNÝCH VPLYVOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI VRÁTANE ICH VZÁJOMNÉHO PÔSOBENIA

V tejto kapitole posudku treba zaujať stanovisko k dostatočnosti, resp. úplnosti identifikácie vplyvov, inými slovami, či rozsah hodnotenia, či už stanovený, alebo reálne rozpracovaný v SoH, pokrýva všetky vstupy a výstupy z NČ, všetky možné receptory, environmentálne aspekty vrátane prírodných a sociálno-ekonomických. Inými slovami: zistenie vplyvov = identifikácia vplyvov (nie hodnotenie vplyvov).

Základná identifikácia musí obsahovať rozlíšenie jednotlivých vplyvov na pozitívne a negatívne a v ďalšej identifikácii je potrebné zamerať sa na druhy vplyvov podľa:

- ▶ fázy navrhovanej činnosti počas výstavby, prevádzky a po jej ukončení,
- ▶ dĺžky trvania – krátkodobé a dlhodobé,
- ▶ dosahu na receptor – priame a nepriame,

- ▶ vratnosti pôsobenia – vratné a nevratné,
- ▶ pôsobenia na globálne environmentálne problémy – minimálne na klimatickú zmenu, biodiverzitu, trvalo udržateľný rozvoj a iné,
- ▶ interakcie s inými vplyvmi – kumulatívne a synergické.

Splnenie požiadavky na úplnosť zistenia vplyvov musí byť jasne a zrozumiteľne prezentované v SoH a možno si ho overiť súborom/zoznamom kontrolných otázok uvedených v prílohe č. 1 v časti zoznamu venovanej tejto požiadavke.

Najväčšie nedostatky v identifikácii vplyvov sú zaznamenávané v oblasti kumulatívnych a synergických vplyvov. Jednou z príčin je aj nedostatočné alebo nesprávne pochopenie, aké sú to vplyvy na jednej strane, ale aj nie celkom jednotná odborná terminológia a definície kumulatívnych vplyvov uvádzané v literatúre.

Kumulatívne vplyvy (správne definované ako kumulatívne účinky jednotlivých vplyvov) vznikajú spolupôsobením viacerých vplyvov:

- ▶ z viacerých zdrojov (napr. v priemyselných zónach môže byť v rovnakom čase v prevádzke viacero zdrojov znečistenia ovzdušia emitujúcich rovnaké emisie a k nim pribudne nový zdroj z NČ – ide o priamy kumulatívny vplyv na ovzdušie, resp. nepriamy kumulatívny vplyv na ľudské zdravie),
- ▶ z opakovaného/dlhodobého pôsobenia jedného zdroja, ktorého výstupy sa postupne akumulujú v dotknutom území alebo v živých organizmoch. Takým zdrojom môže byť napr. dopravná infraštruktúra – ide o účinok, ktorý v závislosti od času expozície môže predstavovať kumuláciu škodlivých látok v rôznych receptoroch. Typickým prípadom je kumulatívny vplyv emisií ťažkých kovov na ľudské zdravie.

Obrázok 2 Znárodnenie postupu pri hodnotení kumulatívneho vplyvu na ovzdušie

PRE KUMULATÍVNY VPLYV - EMISIE ZO VŠETKÝCH ZDROJOV V DOTKNUTOM ÚZEMÍ + EMISIE Z NČ

Tento údaj je smerovaný na určenie veľkosti priameho kumulatívneho vplyvu na ovzdušie (predikovať kvalitu ovzdušia po realizácii NČ) alebo nepriameho kumulatívneho vplyvu na zdravie dotknutého obyvateľstva mal by vstupovať do výpočtov pre imisnoprenosové posúdenie.

EMISIE Z EXISTUJÚCICH ZDROJOV V DOTKNUTOM ÚZEMÍ

V niektorých veľkých dotknutých územiach je prakticky veľmi náročné modelovať súčasnú imisnú situáciu, ale možno využiť skutočné merané koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré zahŕňajú aj koncentrácie znečisťujúcich látok v pozadí.

EMISIE Z NAVRHovANEJ ČINNOSTI

Tento údaj má predstavovať emisný limit stanovený pre tento druh NČ alebo ak nie je stanovený, predpokladané emisie vyplývajúce z technického riešenia NČ. Výpočtom imisných koncentrácií po rozptyle týchto emisií v daných podmienkach sa však zistí len príspevok NČ k celkovej imisnej situácii. Tento údaj nie je dostatočný na to, aby sa vyhodnotila významnosť tohto vplyvu.

Túto skutočnosť si spracovateľ odborného posudku musí uvedomiť a na takéto nedostatky upozorňovať.

Kumulatívne vplyvy/účinky vznikajú dôsledkom:

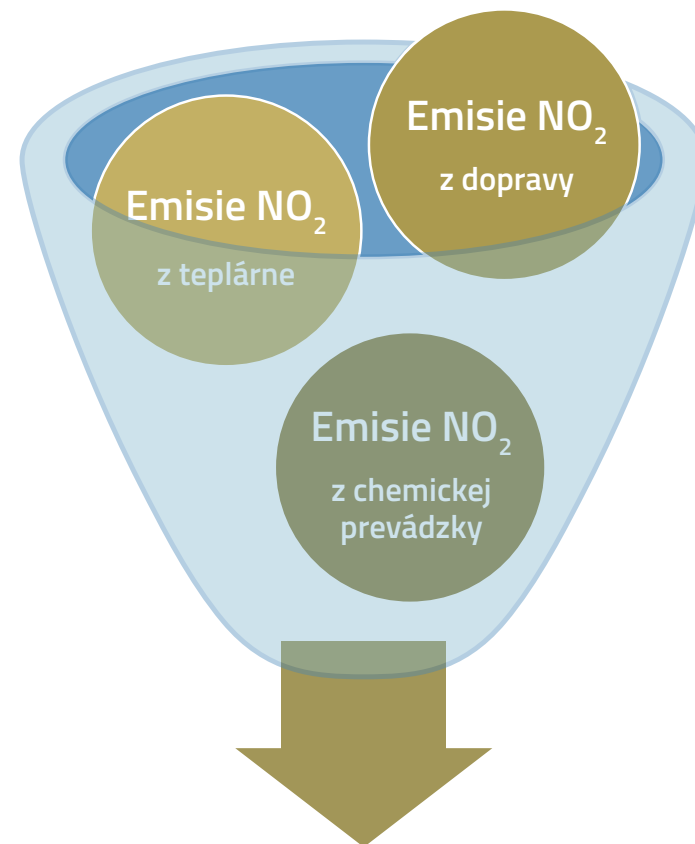
- ▶ dlhodobého pôsobenia a akumulovania aditívnych (doplňujúcich a pribúdajúcich) vplyvov určitej činnosti, ktoré samostatne nie sú významné, ale spoločne spôsobujú významné environmentálne zmeny,
- ▶ súhrnného pôsobenia rôznych činností, ktoré sú koncentrované v čase a priestore (napr. činností sústredených v priemyselných zónach, rekreačných oblastiach a pod.),
- ▶ sprievodných alebo vyvolaných činností (napr. intenzívnej výstavby pozdĺž nových ciest a železníc).

Príklad 58: Zvyšovanie hladiny hluku z viacerých činností v území – hladina hluku z jednej činnosti ešte nemusí prekračovať prípustné limity, t. j. jednotlivý vplyv nie je významný, ak sa však pridružia emisie hluku z iných činností v dotknutom území dôjde ku kumulatívne účinku na obyvateľov, ktorý môže presahovať limitnú hodnotu stanovenú na ochranu zdravia – môže ísť o významný kumulatívny vplyv na zdravie dotknutého obyvateľstva.

Príklad 59: Viacero projektov, ktoré samy osebe nepôsobia významne, ale spolu majú kumulatívny účinok – napr. jedno golfové ihrisko ešte nemusí mať významný vplyv napr. na biodiverzitu alebo na krajinu, ale ak ich je v území viac, dochádza k významným kumulatívnym vplyvom na ekologické vzťahy, ako aj na krajinu.

Príklad 60: Kumulácia jednotlivých vplyvov v dotknutom území – napr. vplyv hluku (hodnotený vzhľadom na prípustné hladiny hluku v prostredí) a vplyv znečisteného ovzdušia (hodnotený vzhľadom na limitné hodnoty ZL v ovzduší) súčasne pôsobiaci v rovnakom dotknutom území na zdravie dotknutého obyvateľstva bude iný, ako keby tieto vplyvy pôsobili jednotlivito – majú kumulatívny účinok (väčšia záťaž) a navyše umožňujú aj synergické pôsobenie jednotlivých vplyvov.

Obrázok 3 Znázornenie kumulatívnych účinkov jednotlivých vplyvov bez synergického pôsobenia

Kumulatívny účinok bez synergického pôsobenia

spôsobujúci kyslé dažde predstavuje vplyv na pôdu (významnosť tohto vplyvu súvisí aj s globálnym environmentálnym aspektom "acidifikácia pôd", zároveň je to vplyv na klimatickú zmenu

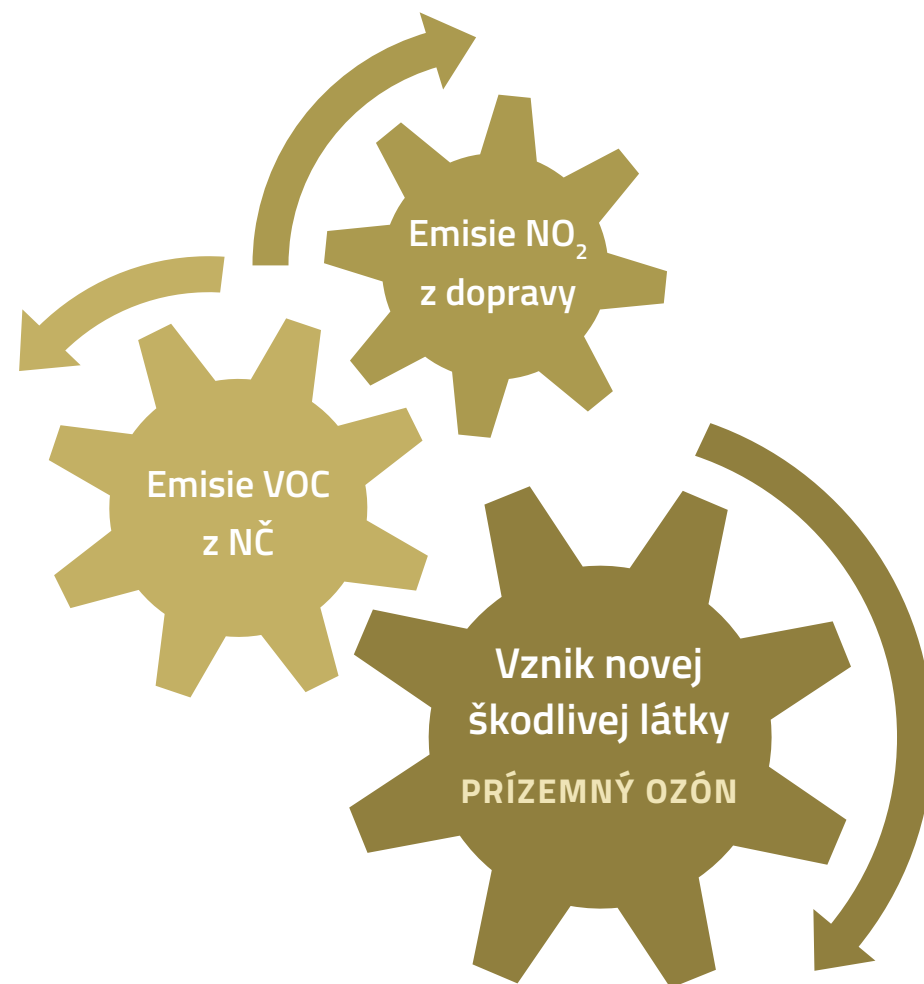
Synergické vplyvy/účinky vznikajú interakciou medzi viacerými jednotlivými vplyvmi, t. j. sú vo vzájomnom pôsobení v rovnakom čase a priestore, pričom výsledkom môže byť nový druh účinku na daný receptor alebo zvýšenie/zníženie pôvodného účinku. Pod synergiou environmentálnych vplyvov môžeme rozumieť zmenu účinku kumulatívnych vplyvov. Príklady kumulatívnych účinkov bez synergického pôsobenia a so synergickým pôsobením jednotlivých vplyvov sú znázornené na nasledujúcich obrázkoch.

Zvyšovanie alebo znižovanie dosahu negatívneho pôsobenia jednotlivých vplyvov na receptor závisí od druhu interakcie medzi nimi. Najjednoduchším príkladom sú vzájomné chemické reakcie medzi znečisťujúcimi látkami či už v ovzduší, vo vode alebo v pôde.

Znižovanie účinku môže byť spôsobené takou interakciou výstupov, pri ktorej sa eliminujú nežiaduce vlastnosti chemických látok v nich obsiahnutých. Typickým príkladom je neutralizácia, pri ktorej kyslosť emitovanej látky ako nežiaduca vlastnosť je eliminovaná emisiami zásaditej látky v rovnakom čase a priestore; napr. pri prevádzke cementární sú do ovzdušia emitované TZL pozostávajúce zo zásaditých zlúčenín a v ovzduší môžu reagovať s kyslými zlúčeninami, čím sa znižuje alebo eliminuje kyslosť zrážok. Ďalším príkladom môže byť vzájomná interakcia látok založená na oxidačno-redukčných procesoch. Napr. nežiaduce účinky šesťmocného chrómu na ľudské zdravie sú známe. Ak však Cr^{VI} vo výstupoch z NČ prichádza do styku s redukčne pôsobiacim prostredím, mení sa na neškodnú formu Cr^{III} (trojmocný chróm), napr. v pôdnom prostredí s výskytom mikroorganizmov schopných prenášať elektróny.

Zvyšovanie účinku je väčšinou spôsobené vznikom novej látky, ktorej škodlivé účinky sú väčšie ako účinky jednotlivých, vzájomne pôsobiacich látok (príklad znázornený na obr. 4).

Obrázok 4 Znázornenie kumulatívnych účinkov jednotlivých vplyvov so synergickým pôsobením

POUŽITÉ METÓDY HODNOTENIA A ÚPLNOSŤ VSTUPNÝCH INFORMÁCIÍ

Povinnou súčasťou SoH je uvedenie a opis metód, ktoré boli použité pri získavaní potrebných informácií a pri identifikácii a hodnotení vplyvov. Ak boli použité menej známe, resp. špecifické metódy, treba ich podrobne opísať. Takisto v prípade, keď k SoH boli vypracované špecifické štúdie uvedené ako prílohy SoH, nestačí, ak sa opis metód nachádza iba v nich, ale musia byť uvedené aj v príslušnej časti SoH.

V odbornom posudku je potrebné posúdiť metódy v nasledujúcom členení:

- ▶ metódy získavania vstupných údajov a informácií,
- ▶ metódy identifikácie vplyvov,
- ▶ metódy hodnotenia vplyvov.

Na získavanie vstupných informácií a údajov sa vo všeobecnosti používajú rôzne zdroje (pozri kap. VII Užitočné zdroje informácií a údajov), ale aj terénne prieskumy. Je veľmi dôležité tieto zdroje správne citovať a jasne uviesť časové obdobie, pre ktoré tieto údaje a informácie platia, rovnako je potrebné v SoH terénne prieskumy náležite opísať. Spracovateľ odborného posudku má posúdiť, či v SoH uvedené údaje a informácie sú relevantné, správne uvedené a interpretované a najmä, či ich možno považovať za aktuálne.

Príklad 61: V stanovisku verejnosti k SoH sa poukazuje na nedostatočné alebo žiadne zhodnotenie súčasného stavu zdravia dotknutého obyvateľstva a toto stanovisko je podopreté štatistickými údajmi publikovanými ŠÚ SR v danom roku. V takomto prípade musí spracovateľ odborného posudku vyhodnotiť údaje a informácie uvedené v SoH z hľadiska použitých zdrojov informácií a ich aktuálnosti, resp. trendu ich vývoja a rovnako údaje a informácie uvedené v stanovisku. Ak sú použité štatistické údaje nespracované/ neanalyzované odborníkmi, je tu veľké riziko ich nesprávnej interpretácie a zavádzania – napr. použije sa porovnanie ukazovateľa počtu hospitalizácií v rôznych krajoch, okresoch alebo mestách ako ukazovateľa zlého zdravotného stavu dotknutého obyvateľstva, bez odlíšenia hospitalizácií podľa diagnóz, napr. neberie sa do úvahy hospitalizácia zdravých osôb (pôrody) ani sa neuvádza hospitalizácia podľa trvalého bydliska, čo je dôležitý údaj, pretože veľké a špecializované nemocnice nie sú v každom meste, alebo sa namiesto

štandardizovanej miery ukazovateľa (na 100-tisíc obyvateľov) použije porovnávanie celkovej miery v danom ukazovateli a porovnáva sa zdravotný stav obyvateľov v rôznych mestách s rôznym počtom obyvateľov, alebo sa neberie do úvahy vekový priemer obyvateľov, keď je logické, že v územiach, kde žije staršie obyvateľstvo, sú ukazovatele zdravotného stavu horšie (typickým príkladom je okres BA I, kde prevládajú staršie vekové kategórie a, naopak, BA V, kde žijú prevažne mladí ľudia). V takýchto prípadoch je vhodné vychádzať z iných zdrojov údajov a informácií, ako sú napr. rôzne analytické správy publikované špecializovanými pracoviskami, napr. Národným centrom zdravotníckych informácií, ktoré ponúka zdravotnícke ročenky a rôzne analytické publikácie a štatistické prehľady.

Na identifikáciu vplyvov sa používajú viaceré metódy, ako sú napr. kontrolné zoznamy, matice, terénny prieskum, kartografické spracovanie, expertné systémy, úsudky expertov. Najbežnejšie sa používajú matice identifikácie vplyvov (často sa mýlia s maticami hodnotenia vplyvov) a úsudok experta. Je to veľmi zložitá téma a mala by sa jej venovať osobitná pozornosť v samostatnej príručke.

Príklad komplexnej matice je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 1 Rámcová matica na identifikáciu všetkých druhov vplyvov

Environmentálne aspekty	VPLYV										
	Priamy	Nepriamy	Lokálny	Regionálny	Krátkodobý	Dlhodobý	Vratný	Ne vratný	Kumulatívny	Synergický	Na globálne enviro. problémy *
Všetky zložky prírodného prostredia											
Všetky charakteristiky krajiny											
Všetky aspekty súvisiace s obyvateľstvom											
Iné (napr. doprava, OH)											

*klimatická zmena, biodiverzita, acidifikácia pôd, dezertifikácia krajiny

Príklad logického postupu pri metóde využitie úsudku experta je uvedený v nasledujúcej schéme, konkrétne pre prípad identifikácie priameho vplyvu priradeného k jednému výstupu z NČ.

Obrázok 5 Schematické znázornenie postupu pri identifikácii vplyvov metódou úsudku experta

Podobné úvahy je potrebné vykonať pre každý výstup, každú zložku ŽP, ktorej sa daný výstup z NČ priamo alebo nepriamo týka, a pre každý možný environmentálny aspekt v dotknutom území.

V súčasnosti sa kladie veľký dôraz na identifikáciu vplyvov súvisiacich s globálnymi environmentálnymi problémami a malo by byť povinnosťou sa tejto téme venovať osobitne a podrobnejšie ako v minulosti.

Metódy hodnotenia vplyvov sú rôzne, každá z nich však musí obsahovať tri základné fázy:

- ▶ hodnotenie veľkosti vplyvu,
- ▶ určenie váhy/dôležitosti vplyvu,
- ▶ určenie významnosti vplyvu.

Veľkosť vplyvu sa určuje väčšinou porovnávaním so stanovenými limitnými hodnotami alebo s inými environmentálnymi štandardami.

Príklad 62: Pre dané posudzované zariadenie je stanovený emisný limit, napr. pre PM_{10} ; na stanovenie veľkosti vplyvu sa využije metóda expertných systémov – imisno-prenosové posúdenie, ktoré vyčíslí príspevok NČ k znečisteniu ovzdušia v dotknutom území, napr. na úrovni 5 % z limitnej hodnoty. Veľkosť vplyvu možno hodnotiť ako malý negatívny vplyv (podľa zvolenej škály -1 až -3 má hodnotu napr. -1).

Váha vplyvu predstavuje dôležitosť tohto vplyvu v dotknutom území pre daný environmentálny aspekt alebo pre dotknutých obyvateľov.

Príklad 63: V dotknutom území je meraná kvalita ovzdušia aj pre PM_{10} a dlhodobo sa pohybuje na úrovni limitnej hodnoty stanovenej na ochranu ľudského zdravia, resp. v niektorom z ostatných rokov túto hodnotu prekračuje. Z tejto informácie zjavne vyplýva vysoká až kritická zraniteľnosť tejto zložky ŽP, pretože nemá prakticky žiadnu environmentálnu kapacitu/únosnosť pre ďalšie zaťaženie/znečistenie ovzdušia touto látkou. Váha/dôležitosť tohto vplyvu je veľmi vysoká (podľa zvolenej škály napr. 1 až 3 má hodnotu 3).

Významnosť vplyvu zohľadňuje veľkosť aj váhu/dôležitosť vplyvu pre daný environmentálny aspekt a je vyjadrená násobkom týchto dvoch veličín.

Príklad 64: Podľa uvedených príkladov (príklady 62 a 63) by významnosť priameho vplyvu na ovzdušie predstavovala veľmi významný negatívny vplyv vyjadrený hodnotou $-1 \times 3 = -3$ (podľa zvolenej škály -1 až -3). Rovnako by sa postupovalo pre iné environmentálne aspekty súvisiace s týmto výstupom z NČ – napr. zdravie dotknutého obyvateľstva.

Pri hodnotení vplyvov, najmä kumulatívnych a synergických, sa odporúča postupovať podľa smernice ISO 14040, 14044 a metodické príručky, ktorá bude venovaná metódam hodnotenia vplyvov.

V špecifických prípadoch sa odporúča postupovať podľa špecifických odporúčení pri posudzovaní, napr. pri posudzovaní rizík súvisiacich so zmenou klímy alebo pri posúdení infraštruktúrneho projektu podľa článku 4.7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES.

Odporúčenie: Pri spracovaní posúdenia cestných komunikácií z hľadiska rizík súvisiacich so zmenou klímy je potrebné primárne vychádzať z dokumentu Európskej komisie zaoberajúcej sa posudzovaním vplyvov zmeny klímy na veľké projekty v programovom období 2014 – 2020, neoficiálnej príručky vydanej generálnym riaditeľom EK pre oblasť klímy, ktorá podrobnejšie prezentuje riešenia a postupy zohľadnenia dôsledkov zmeny klímy pri návrhu investičných zámerov s cieľom zabezpečenia odolnosti týchto investícií proti negatívnym vplyvom meniacej sa klímy. Ďalším v súčasnosti využívaným nástrojom je príručka posudzovania rizík investičných zámerov v sektore doprava, súvisiacich so zmenou klímy, spracovaná Výskumným ústavom dopravným, a. s., v roku 2015.

Odporúčenie: Primárne (predbežné) posúdenie infraštruktúrneho projektu podľa článku 4.7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pôsobenia spoločenstva v oblasti vodnej politiky, je potrebné vypracovať v súlade s dokumentom MŽP SR „Postupy pre posudzovanie infraštruktúrnych projektov podľa článku 4.7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky, bod: I. Postup primárneho (predbežného) posúdenia nového infraštruktúrneho projektu“.

Poznámka: Primárne posúdenie podľa čl. 4 ods. 7 Rámcovej smernice o vodách je už premietnuté do vodného zákona a má samostatný procesný postup – ide o § 16a zákona o vodách.

NÁVRH TECHNICKÉHO RIEŠENIA S OHĽADOM NA DOSIAHNUTÝ STUPEŇ POZNANIA, AK IDE O VYLÚČENIE ALEBO OBMEDZENIE ZNEČISŤOVANIA ALEBO POŠKODZOVANIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Za návrh technického riešenia NČ vrátane primárnych opatrení na odstránenie alebo zmiernenie negatívnych vplyvov na ŽP (ďalej len „zmiernovacie opatrenia“) zodpovedá navrhovateľ. Úlohou spracovateľov SoH má byť zložitú problematiku technického a technologického riešenia opísať stručne, jasne a jednoducho tak, aby bola zrozumiteľná aj pre laickú verejnosť. Pri posudzovaní sa očakáva aj návrh dodatočných zmiernovacích opatrení, ktoré môže byť aj technického charakteru.

Úlohou spracovateľa odborného posudku je posúdiť, či navrhované technické riešenie v maximálne možnej miere redukuje vstupy súvisiace s využívaním zdrojov

a výstupy súvisiace s poškodzovaním ŽP, a to aj z kvantitatívnej aj kvalitatívnej stránky, teda, či ide o najlepšiu dostupnú techniku (BAT).

Pre niektoré typy NČ, najmä tie, pri ktorých sa očakávajú veľké vplyvy na ŽP a tieto činnosti podliehajú povoleniu podľa zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia o zmene a doplnení niektorých zákonov v aktuálnom znení (ďalej len „zákon IPKZ“), sú vypracované referenčné dokumenty o najlepších dostupných technikách (BREF)³.

Všeobecnou požiadavkou je, aby NČ bola v súlade s najlepšie dostupnou technikou **BAT**, pretože podľa zákona o IPKZ **BAT je najúčinnější a najpokrokovejší stav rozvoja činností, technológií a spôsob ich prevádzkovania, ktorý preukazuje praktickú vhodnosť určitej techniky**, najmä z hľadiska určovania emisných limitov sledujúcich predchádzanie vzniku emisií v prevádzke a iných podmienok integrovaného povolenia určených s cieľom prevencie, a ak to nie je možné, aspoň zníženie emisií a vplyvu na životné prostredie. Vzhľadom na usmernenie v chápaní a používaní pojmov „technika a technológia“ a „technické a technologické opatrenia“ v SoH alebo v odbornom posudku sú uvedené definície podľa zákona IPKZ takto:

- ▶ technika je použitá ako technológia v prevádzke, spôsob, akým je prevádzka navrhnutá, postavená, udržiavaná, prevádzkovaná a akým je ukončená činnosť v nej,
- ▶ dostupná technika je technika vyvinutá do takej miery, ktorá dovoľuje jej použitie v príslušnom priemyselnom odvetví za ekonomicky a technicky únosných podmienok, pričom sa berú do úvahy náklady a prínosy, bez ohľadu na to, kde sa uvedená technika používa alebo vyrába, pokiaľ je za primeraných podmienok dostupná prevádzkovateľovi,
- ▶ najlepšia technika je najúčinnější technika na dosiahnutie všeobecne vysokého stupňa ochrany životného prostredia ako celku.

Pre činnosti, pre ktoré nie sú vypracované referenčné dokumenty, alebo pre tie, ktoré

³ Dokument, ktorý je výsledkom výmeny informácií medzi členskými štátmi Európskej únie a Európskou komisiou, je vypracovaný pre vymedzené činnosti a opisuje uplatňované techniky, súčasné emisie a úrovne spotreby, techniky, ktoré je potrebné brať do úvahy pri určovaní najlepších dostupných techník, ako aj závery o najlepších dostupných technikách a akékoľvek nové techniky.

nie sú predmetom povolenia podľa zákona o IPKZ, sa odporúča využiť metodický postup podľa LCA (Life Cycle Analysis), čo predstavuje zaoberať sa vplyvmi na životné prostredie v každej fáze životného cyklu produktu, osobitne v jeho prvých fázach (výskum a vývoj, suroviny a energie, výroba), ktorých usmernenie môže znamenať významné preventívne opatrenia na odstránenie negatívnych vplyvov na ŽP v neskorších fázach.

Príklad 65: NČ predpokladá vznik veľkého množstva odpadov, ktoré možno energeticky zhodnotiť. Technické riešenie NČ umožňuje takéto zhodnocovanie vykonať priamo na mieste a získanú energiu využiť priamo pri realizácii NČ. Takéto riešenie má významný prínos v tom, že NČ redukuje požiadavky na energiu vyrobenú z neobnoviteľných zdrojov, šetrí čerpanie prírodných zdrojov a taktiež eliminuje všetky vplyvy, ktoré by súviseli so zhodnocovaním tohto odpadu na inom mieste.

Príklad 66: Pri navrhovanej činnosti sa využíva jediná chemická látka, ktorá má nebezpečné vlastnosti a následne ovplyvní výstupy do ŽP (odpady, odpadové vody) tak, že bude potrebné navrhovať zmierňovacie opatrenia. Spracovateľ odborného posudku môže odporučiť hľadať iné technické riešenia, ktoré by takýto problém vylúčili – napr. náhradu danej chemickej látky za environmentálne prijateľnejšie chemické látky.

VARIANTY RIEŠENIA NAVRHovANEJ ČINNOSTI

Dôležitým predpokladom na účelné posudzovanie vplyvov na ŽP je hodnotenie vplyvov vo variantnom riešení. Tento spôsob posudzovania dáva väčší priestor na formovanie takého konečného variantu, ktorý bude predstavovať optimálnu kombináciu ekologických a ekonomických možností realizácie NČ. Rozlišuje sa tzv. nulový variant, t. j. predpokladaný vývoj stavu životného prostredia v danom území, ak by sa činnosť neuskutočnila a variant/varianty vlastného návrhu NČ. Zákon č. 24/2006 Z. z. v ustanovení § 22 ods. 6 definuje kvalitatívnu podstatu jednotlivých variantov NČ. O rôzne varianty NČ ide najmä vtedy, ak ide o rôzne umiestnenie NČ alebo ak ide o použitie rôzneho technického riešenia NČ. V praxi sa môžu vyskytovať aj varianty líšiace sa rozsahom NČ (veľkosťou alebo kapacitou).

PRÍKLADY NESPRÁVNEHO CHÁPANIA VARIANTNÉHO RIEŠENIA A POROVNÁVANIA VARIANTOV

Príklad 67: V zámere sú prezentované dva varianty NČ, pričom jeden z nich neobsahuje zmierňujúce opatrenia a druhý variant tieto opatrenia obsahuje, inak sú oba varianty totožné čo do rozsahu, výkonu, umiestnenia i technického riešenia. Takéto varianty však nie je možné chápať ako skutočné varianty činnosti a spracovateľ odborného posudku by na to mal v odbornom posudku primerane poukázať.

Príklad 68: V mnohých SoH sa hodnotí nulový variant rovnako ako variant riešenia, t. j. priradujú sa mu hodnoty vplyvov vo vybraných environmentálnych aspektoch, často so zámerom vykresliť súčasný stav ako veľmi nevyhovujúci, aby prínosy NČ vyzneli veľmi pozitívne. Takýto postup nie je správny, pretože nulový variant predstavuje stav, ku ktorému je potrebné vzťahovať negatívne a pozitívne vplyvy navrhovanej činnosti – aj preto sa nazýva referenčný variant (pozri tab. 2). V takomto prípade spracovateľ odborného posudku musí poukázať na nesprávny postup porovnávania variantov.

Odporúča sa vyjadriť výsledky porovnávania variantov formou vyjadrenia poradia variantov, od variantu s najmenším negatívnym dosahom na ŽP po variant s najväčším pozitívnym dosahom na ŽP. Pre uvedený prípad by to bolo takéto poradie: variant B = variant C << variant A.

Porovnanie variantov s cieľom výberu optimálneho variantu NČ je možné prezentovať formou základnej alebo váženej matice, alebo jednoduchej tabuľky, do ktorej sú prenesené v predchádzajúcich postupoch identifikované environmentálne aspekty (oblasti pôsobenia identifikovaných vplyvov/environmentálne problémy, ktoré vplyv spôsobuje), výsledky hodnotenia veľkosti vplyvov (veľkosť vplyvu vyjadrená veličinou) a výsledky stanovenia váhy vplyvov. Príklad váženej matice je uvedený v tabuľke.

Tabuľka 2 Vážená matica významnosti vplyvov pre posudzované varianty

Environmentálny aspekt	Váha vplyvu	VARIANTY						
		NV	A		B		C	
			Veľkosť vplyvu	Významnosť vplyvu	Veľkosť vplyvu	Významnosť vplyvu	Veľkosť vplyvu	Významnosť vplyvu
Znečistenie ovzdušia	3	0	-3	-9	3	9	3	9
Znečistenie vôd	1	0	-1	-1	3	3	2	2
Znižovanie biodiverzity	2	0	-2	-4	3	6	3	6
Kvalita života	1	0	-3	-3	2	2	3	3
Spolu				-17		20		20

Vysvetlivky: NV – nulový variant, znamienko mínus (-) vyjadruje negatívny vplyv, veľkosť vplyvu: hodnotená v škále -3 až 3, váha vplyvu hodnotená v škále 1 až 3, významnosť vplyvu: veľkosť vplyvu x váha vplyvu

NÁVRH OPATRENÍ A PODMIENOK NA PRÍPRAVU, REALIZÁCIU NAVRHOVANEJ ČINNOSTI ALEBO JEJ ZMENY, PRÍPADNE NA UKONČENIE NAVRHOVANEJ ČINNOSTI, AK IDE O LIKVIDÁCIU, SANÁCIU ALEBO REKULTIVÁCIU VRÁTANE OPATRENÍ NA VYLÚČENIE ALEBO ZNÍŽENIE VÝZNAMNE NEPRIAZNIVÝCH VPLYVOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI ALEBO JEJ ZMENY

Opatrenia navrhnuté na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov NČ na ŽP a zdravie (ďalej len „opatrenia“) je potrebné osobitne uviesť počas výstavby, prevádzky, príp. po ukončení činnosti, a ak je potrebné aj pre prípad vzniku havárií. Opatrenia v konaní o posudzovaní vplyvov sú alebo môžu byť navrhnuté:

- ▶ navrhovateľom v rámci technického riešenia NČ – navrhovateľ sa snaží alebo musí podľa iných noriem minimalizovať negatívne vplyvy na ŽP rôznymi technickými opatreniami,
- ▶ spracovateľmi SoH, ktorých úlohou je zhodnotiť zostatkové vplyvy, t. j. vplyvy po realizácii opatrení navrhovaných v technickom riešení NČ, a ak je potrebné,

navrhnúť ich zmiernenie; taktiež môžu navrhnúť dodatočné opatrenia na prevenciu negatívnych vplyvov alebo posilnenie pozitívnych vplyvov NČ,

- ▶ spracovateľom odborného posudku, ak zistí, že zostatkové negatívne vplyvy môžu pretrvávajúť alebo nie všetky negatívne vplyvy boli dostatočne zmiernené alebo kompenzované,
- ▶ príslušným orgánom, ak uzná za správne (napr. organizačné opatrenia, územnoplánovacie opatrenia a iné).

Všeobecne je pri spracovaní odborného posudku potrebné zaoberať sa posúdením vhodnosti a účinnosti všetkých možných druhov opatrení, minimálne v tomto členení:

- ▶ územnoplánovacie opatrenia, ktorými sa sleduje dosiahnutie súladu NČ s ÚPN obce, kraja,
- ▶ technické opatrenia, napr. budovanie samostatných prístupových ciest k hlavným objektom stavby mimo obývaných častí územia; využívanie budovanej trasy diaľnice na postupnú výstavbu ďalších úsekov,
- ▶ technologické opatrenia, napr. využívanie modernej stavebnej technológie a novších typov nákladných automobilov, ktoré sú v porovnaní so staršími tichšie, alebo je možné aj použitie dočasných protihlukových stien,
- ▶ organizačné a prevádzkové opatrenia, napr. vypracovať havarijný plán, vyškolit personál, používať automatizované systémy riadenia, účinne riadiť kvalitu výrobkov, zaviesť systémy environmentálneho manažérstva alebo rozšíriť existujúcu environmentálnu politiku o ďalší cieľ a iné,
- ▶ osobitnú úlohu majú organizačné opatrenia, ich hlavným cieľom je predchádzať nepredvídaným situáciám, najmä haváriám, pracovným a prevádzkovým poruchám, resp. iným škodám, nadmernému vzniku odpadov, hluku a iných výstupov,

Príklad 69: Počas výstavby diaľnice bude nevyhnutná úzka spolupráca investora, dodávateľa stavby a dotknutých obcí s cieľom minimalizovať nepriaznivé vplyvy výstavby na obyvateľstvo územia. Potrebne bude riešiť zabezpečenie súhlasu na prejazdy ťažkých stavebných mechanizmov a zariadení intravilánom obcí a stanoviť podmienky dopravy na dohodnutých trasách, v rámci ktorých bude potrebné zabezpečiť vykonávanie údržby (čistenie, kropenie na obmedzenie prašnosti) a prípadnú následnú opravu úsekov poškodených prejazdom ťažkých mechanizmov. Na vyhradených trasách bude potrebná dohoda v rámci zabezpečenia plynulosti a bezpečnosti cestnej premávky (obmedzenie rýchlosti, vjazdu a pod.), ako aj bezpečnosti a zmiernenie negatívnych vplyvov na kvalitu života dotknutého obyvateľstva (napr. vylúčenie prejazdov v blízkosti obydľí v nočných hodinách, počas sviatkov a pod.) (Diaľnica D1 Prešov západ – Prešov juh, 2018).

Príklad 70: Obyvatelia vyjadrujú obavy z nadmerného zaťaženia hlukom – organizačným opatrením by mohlo byť časové limitovanie prevádzky (len v pracovnom čase a počas pracovných dní alebo inak).

Upozornenie: Často sa za opatrenie považuje návrh na monitorovanie určitej veličiny, čo však nie je správne chápanie účelu opatrení odstraňovať, zmierniť negatívne vplyvy, resp. posilňovať pozitívne dosahy NČ.

- ▶ iné opatrenia – napr. zriadenie environmentálneho dozoru stavby pre vytypované miesta alebo úseky výstavby s cieľom kontroly výstavby, resp. kontroly realizácie navrhnutých opatrení; v prípade nálezu archeologických pamiatok bude opatrením vykonať záchranný archeologický prieskum.

Príklad 71: Environmentálny dozor nie je ustanovený žiadnym právnym predpisom, nie sú definované jeho oprávnenia, povinnosti ani zodpovednosť, a preto je otáznym efekt ustanovenia environmentálneho dozoru na realizáciu konkrétnej NČ. Ak je environmentálny dozor ustanovený ako jedno z opatrení na realizáciu činnosti, treba toto opatrenie čo najviac konkretizovať (napr. z hľadiska, kto môže vykonávať environmentálny dozor, aké vzdelanie a prax musí vedieť dokladovať, na realizáciu čoho by mal dohliadať, akým spôsobom atď.).

Vyjadrenie k technicko-ekonomickej realizovateľnosti opatrení prináleží navrhovateľovi. Ak sú navrhované nové a nákladné technické, resp. kompenzačné opatrenia spracovateľom odborného posudku, je dobrou praxou vykonať na túto tému konzultácie s navrhovateľom za prítomnosti príslušného orgánu.

4. NÁLEŽITOSTI ODBORNÉHO POSUDKU

Náležitosti odborného posudku nie sú detailne stanovené právnym predpisom a prax ukazuje, že štruktúra a obsah odborných posudkov sa líši od prípadu k prípadu. Jednotná štruktúra odborného posudku by mohla nielen zjednotiť prístup k vypracovaniu odborného posudku, ale aj zabezpečiť jeho úplnosť a najmä ľahkú použiteľnosť pre príslušný orgán. Náležitosti odborného posudku sa navrhuje zahrnúť do jednotnej štruktúry odborného posudku takto:

1. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

1.1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O ODBORNE SPÔSOBILEJ OSOBE – meno a priezvisko odborne spôsobilej osoby, číslo osvedčenia, odbor, oblasť činnosti, účasť iných odborne spôsobilých osôb podľa osobitných právnych predpisov na odbornom posúdení

1.2 DÔVOD VYPRACOVANIA POSUDKU (určenie odborne spôsobilej osoby príslušným orgánom, uvedenie, čo je predmetom odborného posúdenia, na čo posudok slúži)

1.3 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O NAVRHOVANEJ ČINNOSTI (identifikácia navrhovateľa, NČ podľa prílohy č. 8 zákona o posudzovaní, stručná charakteristika predmetu posudzovania – umiestnenie – základné informácie o lokalite a v širších súvislostiach iných relevantných k NČ, rozsah, stručný opis technického riešenia vrátane vstupov a výstupov, opatrenia na zmiernenie negatívnych vplyvov navrhované v technickom riešení)

2. POSTUP A METÓDA VYPRACOVANIA ODBORNÉHO POSUDKU (vymenovanie, opis a chronologické uvedenie/zdokumentovanie všetkých činností spracovateľa posudku, ktoré viedli k vypracovaniu posudku – preštudovanie dokumentácie vypracovanej v konaní o posudzovaní vplyvov, iných dokumentov, obhliadka lokality, účasť na VP k NČ, vyžiadanie a vyhodnotenie doplňujúcich informácií od navrhovateľa, prizvanie iných odborne spôsobilých osôb, konzultácie a iné postupy, v prípade vlastného hodnotenia použité metódy hodnotenia vplyvov)

3. VYHODNOTENIE NAVRHOVANEJ ČINNOSTI PODĽA § 36 ZÁKONA 24/2006 Z. Z. ODS. 6 A 7

3.1 ÚPLNOSŤ SPRÁVY O HODNOTENÍ (vyhodnotenie z formálnej a obsahovej stránky, jasné definovanie nedostatkov, nesprávnych, resp. neaktuálnych

údajov a informácií, nesprávne obsahové naplnenie kapitol, ale aj ocenenie nadštandardných vypracovaní)

3.2 STANOVISKÁ PODĽA § 35 ZÁKONA 24/2006 Z. z. A VEREJNÉ PREROKOVANIE NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

3.2.1 Stručná charakteristika stanovísk – zoznam/citovanie stanoviska (list č. ... zo dňa...), zoradenie podľa dotknutosti (povoľujúci orgán, rezortný orgán, dotknuté orgány štátnej správy a samosprávy, dotknutá obec, odborné inštitúcie, verejnosť) a vyhodnotenie z hľadiska relevantnosti a opodstatnenosti stanoviska/požiadaviek

3.2.2 Návrh a odôvodnenie odporúčania akceptovať alebo neakceptovať stanoviská/požiadavky vyplývajúce z písomných stanovísk

3.3 VEREJNÉ PREROKOVANIE – vyhodnotenie priebehu a obsahu verejného prerokovania navrhovanej činnosti – kde a kedy sa konalo, aká bola prezentácia NČ a jej posudzovania, aká bola účasť, čo vyplynulo z diskusie, preskúmanie záznamu a prezenčnej listiny – zväžiť hľadiská relevantnosti, významnosti a opodstatnenosti stanovísk/požiadaviek vyplývajúcich z VP

3.4 KOMPLEXNÉ ZHODNOTENIE VPLYVOV NČ NA ŽP

3.4.1 Úplnosť zistenia kladných a záporných vplyvov činnosti vrátane ich vzájomného pôsobenia (vyhodnotenie dostatočnosti identifikácie vplyvov, priradenia k vstupom a výstupom z NČ, priradenia k environmentálnym aspektom, charakteristiky vplyvov – druhy vplyvov, osobitne kumulatívnych a synergických vplyvov, vplyvov na zmenu klímy, resp. vplyvov na globálne environmentálne problémy)

3.4.2 Použité metódy hodnotenia a úplnosť vstupných informácií (vyhodnotenie dostatočnosti a správnosti hodnotenia vplyvov, ako bola určená veľkosť vplyvov, akými metódami bola stanovená váha/dôležitosť vplyvov, vyhodnotenie úplnosti vstupných údajov a neurčitosti vo vstupných údajoch)

3.4.3 Návrh technického riešenia s ohľadom na dosiahnutý stupeň poznania (v prípade technológií porovnanie s BAT, v iných prípadoch brať do úvahy súčasné poznatky a ciele definované v strategických prístupoch k rozvoju v danej oblasti a v nich definované opatrenia)

3.5 CELKOVÉ HODNOTENIE VPLYVOV NA NATURA 2000

3.6 VARIANTY RIEŠENIA NAVRHOVANEJ ČINNOSTI (vyhodnotenie vplyvov jednotlivých variantov vo vzájomnom porovnaní v rovnakých

environmentálnych aspektoch, minimálne v porovnaní s nulovým variantom)

3.7 NÁVRH OPATRENÍ A PODMIENOK NA VYLÚČENIE ALEBO ZNÍŽENIE NEPRIAZNIVÝCH VPLYVOV ČINNOSTI (vyhodnotenie opatrení a podmienok uvedených navrhovateľom v opise NČ, navrhovaných spracovateľom SoH, opatrení navrhovaných dotknutými subjektmi v písomných stanoviskách alebo prezentovaných na verejnom prerokovaní)

4. PRIEBEH PROCESU POSUDZOVANIA (chronologicky, s časovými údajmi, uvedené a charakterizované jednotlivé kroky konania o posudzovaní vplyvov – kto, kedy, ako a čo vykonal)

5. ZAPOJENIE VEREJNOSTI DO PROCESU POSUDZOVANIA (kedy, akým spôsobom a akou formou vstúpila verejnosť do procesu posudzovania, ktoré práva vyplývajúce zo zákona o posudzovaní využila/nevyžila)

6. INÉ DÔLEŽITÉ SKUTOČNOSTI (všetky informácie, ktoré sa vymykajú zo štandardne prebiehajúceho konania o posudzovaní vplyvov, resp. nespádajú kompetenčne pod toto konanie, informácie o prerušení konania a iné, reakcie na stanoviská poukazujúce na porušovanie zákona v iných oblastiach, ako je oblasť posudzovania vplyvov a iné)

7. ZÁVER (v závere sa jasne uvedie, či posudzovanie NČ bolo správne a dostatočné, či vybraný variant NČ spracovateľ odborného posudku odporúča na realizáciu, ak áno, za akých podmienok; svoje odporúčanie zdôvodní)

7.1 NÁVRH OPATRENÍ A PODMIENOK NA PRÍPRAVU, REALIZÁCIU, PRÍPADNE NA UKONČENIE NČ (v prípade odporúčania NČ na realizáciu ich zdôvodnenie uviesť po vyhodnotení v kap. 3.7, pôvodne v SoH navrhované opatrenia a nové/doplňkové opatrenia navrhované spracovateľom odborného posudku po celkovom vyhodnotení SoH, stanovísk, požiadaviek z VP, konzultácií)

7.2 POŽADOVANÝ ROZSAH POPROJEKTOVEJ ANALÝZY (výber parametrov a určenie frekvencie a spôsobu sledovania/merania parametrov a vyhodnocovania zistených hodnôt parametrov tak, aby bolo možné sledovať skutočné vplyvy počas realizácie NČ)

5. ZAPOJENIE VEREJNOSTI DO KONANIA O POSUDZOVANÍ VPLYVOV

Pre spracovateľa odborného posudku je veľmi dôležité venovať pozornosť verejnosti a využívaniu jej práv. V konaní o posudzovaní vplyvov má verejnosť pomerne významné práva, ktorými môže konanie o posudzovaní vplyvov ovplyvniť. Tieto práva vyplývajú zo zákona č. 24/2006 Z. z. a v prípade, ak sa stane účastníkom konania, aj zo správneho poriadku, ktorý sa na konanie o posudzovaní vplyvov primerane vzťahuje.

KTO MÔŽE BYŤ DOTKNUTOU VEREJNOSŤOU

V zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. je verejnosťou aj len jedna fyzická osoba, právnická osoba alebo viac fyzických osôb, alebo právnických osôb, ich organizácie, alebo skupiny. Zákon č. 24/2006 Z. z. pritom výslovne uvádza ako subjekty verejnosti mimovládne organizácie podporujúce ochranu ŽP, fyzické osoby a občianske iniciatívy. Verejnosťou však môže byť akýkoľvek iný subjekt, ktorý splní formálne náležitosti na to, aby sa mohol do konania o posudzovaní vplyvov zapojiť.

Verejnosť sa stáva dotknutou verejnosťou vtedy, ak sa zákonom č. 24/2006 Z. z. predpokladaným spôsobom zapojí do konania o posudzovaní vplyvov. Dotknutá verejnosť je definovaná ako verejnosť, ktorá je dotknutá alebo pravdepodobne dotknutá konaním týkajúcim sa ŽP, alebo má záujem na takomto konaní.

Najbežnejšou formou dotknutej verejnosti, ktorá vstupuje do konania o posudzovaní vplyvov, sú občianske združenia, ktoré môžu mať podobu občianskeho združenia založeného miestnymi obyvateľmi (v lokalite, kde sa NČ navrhuje realizovať) alebo tzv. mimovládnej organizácie podporujúcej ochranu ŽP (často ide o profesionálne organizácie, ktoré sa zaoberajú konkrétnou problematikou ochrany ŽP, pričom využívajú aj takéto nástroje, napr. medzinárodná organizácia Greenpeace).

Občianske združenie alebo mimovládna organizácia podporujúca ochranu ŽP musí k písomnému stanovisku (v poradí prvému) alebo k odvolaniu priložiť doklad o zaregistrovaní. Podpora ochrany ŽP sa preukazuje znením stanov. Mimovládnu organizáciu podporujúcou ochranu ŽP z hľadiska formy môže byť občianske združenie, neinvestičný fond, nezisková organizácia poskytujúca verejnospoločenské služby (okrem tej, ktorú založil štát) a nadácia.

Zákon č. 24/2006 Z. z. rozoznáva ako jednu z foriem dotknutej verejnosti aj tzv. občiansku iniciatívu, a to napriek tomu, že občianska iniciatíva nemá právnu subjektivitu. Občianska iniciatíva podľa § 24 ods. 6 zákona č. 24/2006 Z. z. väčšinou vzniká ako reakcia viacerých fyzických osôb na konkrétnu NČ, ktorej realizáciou im hrozí zhoršenie kvality života (napr. vzhľadom na zvýšenú prašnosť a hlučnosť v obytnej zóne). Na ochranu spoločných záujmov vytvoria tieto osoby občiansku iniciatívu, ale následne už nedôjde k vytvoreniu jej formalizovanej podoby vo forme občianskeho združenia.

Občianska iniciatíva sú najmenej tri fyzické osoby staršie ako 18 rokov, ktoré podpíšu spoločné stanovisko k NČ alebo jej zmene, ktorá je predmetom posudzovania vplyvov alebo zisťovacieho konania podľa zákona č. 24/2006 Z. z. Za občiansku iniciatívu sa považuje aj minimálne 50 fyzických osôb, ktoré doručia k NČ obsahovo zhodné stanoviská. Za jej splnomocnenca sa považuje ten, ktorého stanovisko bolo spomedzi uvedených stanovísk doručené príslušnému orgánu ako prvé v poradí. K spoločnému písomnému stanovisku alebo odvolaniu musí byť priložená podpisová listina. Podpisová listina musí obsahovať mená a priezviská, trvalý pobyt, rok narodenia a podpisy osôb, ktoré spoločné stanovisko podporujú, a údaj o jej splnomocnencovi (ak nie je uvedený, je to fyzická osoba uvedená na prvom mieste v podpisovej listine).

Poznámka: Najčastejším nedostatkom dokumentov občianskej iniciatívy vstupujúcich do konania o posudzovaní vplyvov je absencia uvedenia dátumu narodenia osôb v podpisovej listine k stanovisku (nie je možné overiť si splnenie podmienky dosiahnutia veku 18 rokov) a v takomto prípade je potrebné považovať signatárov stanoviska za fyzické osoby.

Aj iná právnická osoba (než občianske združenie) sa môže považovať za dotknutú verejnosť. Typicky môže ísť napr. o obec, ktorá v konaní o posudzovaní vplyvov podľa zákona č. 24/2006 Z. z. nezíska zákonné postavenie dotknutej obce, ale napriek tomu bude považovať povolenie posudzovanej NČ za možné ohrozenie ŽP a zdravia svojich obyvateľov. V rámci konania o posudzovaní vplyvov tak bude vystupovať v pozícii dotknutej verejnosti.

V pozícii dotknutej verejnosti bezpochyby môže vystupovať aj právnická osoba, ktorá je podnikateľským subjektom. Ak napr. ide o podnikateľský subjekt, ktorý svoje podnikanie zakladá na zdravom ŽP, a na tom získava svoju klientelu (napr. reštaurácia, ktorá si na svojich pozemkoch pestuje vlastné potraviny pre svoju kuchyňu v režime ekologického poľnohospodárstva), tak nepochybne jeho podnikanie môže byť dotknuté NČ, ktorá toto zdravé ŽP potenciálne môže ohroziť (pri uvedenom prípade takýmto ohrozením môže byť napr. chemické ošetrovanie plodín na susedných pozemkoch).

Dotknutou verejnosťou môže byť aj fyzická osoba – jednotlivец, pričom dôvody na to, aby fyzická osoba začala vystupovať ako zainteresovaná verejnosť, môžu byť veľmi individuálne a rôznorodé.

Fyzická osoba (nie je stanovená veková hranica) musí pri podaní (v poradí prvého) písomného stanoviska alebo odvolania uviesť meno, priezvisko a adresu trvalého bydliska. Nie je podmienkou trvalé bydlisko na Slovensku ani štátna príslušnosť SR.

INFORMÁCIE O KONANÍ O POSUDZOVANÍ VPLYVOV

Väčšina zverejnených informácií ku konaniu o posudzovaní vplyvov by sa mala nachádzať na webovom sídle príslušného orgánu, prípadne jeho úradnej tabuli. Okrem webového sídla príslušného orgánu je však základným informačným nástrojom webové sídlo MŽP SR (Enviroportál), kde sa zverejňujú dokumentácie zo všetkých konaní o posudzovaní vplyvov v plnom znení a rovnako aktuálny stav konania o posudzovaní vplyvov v podobe zohľadňujúcej požiadavky zákona č. 24/2006 Z. z., ako aj zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov. Za informačný zdroj pre konania o posudzovaní vplyvov je potrebné považovať aj úradné tabule dotknutých obcí (prípadne aj ich webové sídla).

Poznámka: Odborný posudok v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. nie je zverejňovaný na uvedených webových sídlach. Je však súčasťou administratívneho spisu a ako taký môže byť sprístupnený aj dotknutej verejnosti ako účastníkovi konania, pretože tá má právo nahliadnuť do spisu, ako aj právo vyjadriť sa ku všetkým podkladom rozhodnutia a poukázať na nedostatky v odbornom posudku v následných konaniach.

DOTKNUTÁ VEREJNOSŤ A JEJ VSTUP DO KONANIA O POSUDZOVANÍ VPLYVOV

Aby sa verejnosť stala dotknutou verejnosťou, musí prejaviť záujem na NČ alebo jej zmene a na konaní o jej povolení jedným z týchto podaní:

- ▶ odôvodneným písomným stanoviskom k zámeru,
- ▶ odôvodnenými pripomienkami k RH pre NČ alebo jej zmenu,
- ▶ odôvodneným písomným stanoviskom k SoH,
- ▶ odôvodneným písomným stanoviskom k oznámeniu o zmene NČ v zisťovacom konaní.

Dotknutá verejnosť má tiež právo podať odvolanie proti rozhodnutiu vydanom v zisťovacom konaní alebo proti záverečnému stanovisku aj vtedy, ak nebola účastníkom zisťovacieho konania alebo konania o vydaní záverečného stanoviska alebo jeho zmeny.

Verejnosť sa podaním týchto odvolaní stáva dotknutou verejnosťou a tým aj účastníkom konania. Zároveň tým prejaví záujem na NČ a na konaní o jej povolení.

ĎALŠIE PRÁVA DOTKNUTEJ VEREJNOSTI

Pre spracovateľa odborného posudku je dôležité uvedomiť si, že verejnosť má aj

ďalšie práva, pretože uvedeným postupom sa dotknutá verejnosť zároveň stáva účastníkom správneho konania, ktorým je konanie o posudzovaní vplyvov. V tomto konaní má okrem uvedeného aj ďalšie práva vyplývajúce zo správneho poriadku. Ide o tieto práva:

- ▶ právo podať námietku zaujatosti,
- ▶ právo na zastupovanie a právo na spoločné podanie viacerých účastníkov konania,
- ▶ právo byť upovedomený o začatí konania,
- ▶ právo na súčinnosť s odstránením nedostatkov podania,
- ▶ právo byť informovaný o postúpení podania na príslušný správny orgán,
- ▶ právo byť prizvaný na ústne pojednávanie,
- ▶ právo na nazeranie do spisov,
- ▶ právo na späť vzatie návrhu,
- ▶ právo na úplné a presné zistenie stavu veci a právo navrhovať dôkazy,
- ▶ právo na prizvanie na miestnu ohliadku,
- ▶ právo na oznámenie rozhodnutia,
- ▶ právo na podanie odvolania proti rozhodnutiu, právo na podanie mimoriadneho opravného prostriedku,
- ▶ právo na doručenie rozhodnutia o proteste prokurátora a právo na odvolanie sa voči tomuto rozhodnutiu,
- ▶ právo navrhnúť výkon rozhodnutia,

- ▶ právo domáhať sa preskúmania zákonnosti konania správneho orgánu na súde.

Príklad 72: Právo byť prizvaný na ústne pojednávanie sa v konaní o posudzovaní vplyvov realizuje prostredníctvom práva zúčastniť sa na VP, ktoré sa koná po vypracovaní SoH v dotknutej obci, spravidla za účasti navrhovateľa, spracovateľa SoH, ako aj zástupcov dotknutých orgánov a príslušného orgánu. Na VP sa často, okrem dotknutej verejnosti, zúčastňujú aj iní obyvatelia danej obce či iná verejnosť, ktorí takto majú právo vyjadriť svoj názor na realizáciu NČ po jej posúdení. Z VP musí byť vyhotovený záznam, z ktorého musí byť zrejmé, kto, kde a kedy konanie uskutočňoval, predmet konania, ktoré osoby sa na ňom zúčastnili, ako konanie prebiehalo, aké návrhy boli podané a aké opatrenia sa prijali.

Príslušný orgán môže zvolať konzultácie podľa § 63 zákona 24/2006 Z. z. a zákona o správnom poriadku.

OPRAVNÉ PROSTRIEDKY V KONANÍ O POSUDZOVANÍ VPLYVOV

Dotknutá verejnosť môže podľa zákona 24/2006 Z. z. a správneho poriadku ako účastník konania podať proti rozhodnutiu vydanom v konaní o posudzovaní vplyvov (rozhodnutie zo zisťovacieho konania alebo záverečné stanovisko) odvolanie, v ktorom môže namietat' porušenie svojich práv, nezákonnosť rozhodnutia alebo jeho vecnú i formálnu nesprávnosť.

Ak je odvolanie zamietnuté a rozhodnutie z konania o posudzovaní vplyvov potvrdené, má dotknutá verejnosť právo v stanovenej lehote podať žalobu na príslušný súd (podľa Správneho súdneho poriadku ma dotknutá verejnosť žalobnú legitimáciu na podanie žaloby, ktorou uplatňuje súdnu ochranu ŽP), ktorý môže preskúmať zákonnosť postupu a rozhodnutia prvostupňového aj odvolacieho konania. Súd môže rozhodnutie zrušiť ako nezákonné a vrátiť vec na nové konanie alebo žalobu zamietnuť.

Upozornenie: Uvedený prehľad týkajúci sa najmä práv dotknutej verejnosti v konaní o posudzovaní vplyvov na prvý pohľad vyznieva, ako by sa vôbec netýkal spracovateľov odborného posudku. Opak je však pravda, spracovateľ odborného posudku by mal citlivo vnímať všetky stanoviská, vyjadrenia aj obyčajné obavy dotknutej verejnosti a vyhodnotiť NČ aj z tohto hľadiska, vzhľadom na to, že v mnohých prípadoch sú práve členovia verejnosti tými, ktorí sú vystavení negatívnym vplyvom NČ, ktorá môže výrazným spôsobom ovplyvniť kvalitu a pohodu ich života vrátane zdravia.

6. HODNOTENIE KVALITY DOKUMENTÁCIE

SoH predstavuje hlavný dokument konania o posudzovaní vplyvov a v ostatnom období sa často poukazuje na potrebu dosiahnuť lepšiu kvalitu tejto dokumentácie, nielen na Slovensku, ale aj v EÚ. Aj keď neexistujú presne definované formálne požiadavky týkajúce sa kvality prezentácie toho, ako bolo posúdenie vplyvov vykonané, existujú odporúčania ako SoH má prezentovať metodické prístupy a zdôvodnenia, na základe ktorých sa dospelo k identifikácii a posúdeniu významných vplyvov tak, aby čitateľ tohto dokumentu pochopil dôležitosť rôznych faktorov vstupujúcich do hodnotenia vplyvov a správnosť posúdenia.

Správa o hodnotení by mala mať podľa prístupov EC prezentovaných metodickým usmernením vo forme príručky tieto atribúty:

- ▶ jasnú a logicky usporiadanú štruktúru, ktorá obsahuje súčasný/východiskový stav, predpokladané vplyvy (charakter, rozsah a veľkosť), zmierňovacie/kompenzačné opatrenia, významnosť neodvratiteľných/zvyškových vplyvov pre každý environmentálny aspekt,
- ▶ obsah na začiatku dokumentu,
- ▶ opis/znázornenie povoľovacieho procesu toho, kde konanie o posudzovaní vplyvov participuje,
- ▶ odvolávky pre ľahšiu orientáciu,
- ▶ stručnosť a úplnosť,
- ▶ nestrannosť a objektívnosť,
- ▶ plný a rovnocenný opis a porovnanie všetkých variantných riešení, obrazové vyjadrenia – grafy, ilustrácie, fotografie, mapy a iné grafické znázornenia podporujúce textovú časť,
- ▶ správnu a jednotnú terminológiu s vysvetleniami pojmov a skratiek,
- ▶ uvádzať všetky zdroje použitých údajov a informácií,

- ▶ jasne a jednoducho vysvetľovať zložitú problematiku,
- ▶ úplný opis metód použitých na charakteristiku každého environmentálneho aspektu,
- ▶ pokryť každý environmentálny aspekt spôsobom, ktorý zohľadňuje jeho dôležitosť,
- ▶ evidovať konzultácie, ak boli vykonané,
- ▶ vytvárať základ pre ďalšie konzultácie,
- ▶ podmienky/záväzky vykonať zmierňovacie opatrenia a monitorovanie vplyvov,
- ▶ netechnické zhrnutie bez použitia technického jazyka,
- ▶ zoznam referencií na zdroje použité pri vypracovaní správy.

Zdroj: Guidance on the preparation of the EIA Report, EC 2017

Podľa zákona č. 24/2006 Z. z. sa na vypracovanie správy o hodnotení činnosti vyžaduje vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore zodpovedajúcom odboru činnosti alebo oblasti činnosti uvedenej vo vyhláške k zákonu č. 24/2006 Z. z.

7. UŽITOČNÉ ZDROJE INFORMÁCIÍ A ÚDAJOV

Niektoré zdroje typicky používané na získavanie údajov, najmä o stave ŽP sú:

- ▶ národné databázy údajov o ŽP,
- ▶ národné a medzinárodné analytické správy o ŽP alebo jeho zložkách,
- ▶ národné a regionálne databázy už vykonaných EIA,
- ▶ údaje získavané podľa EÚ právnych predpisov (najmä SEA a INSPIRE smernice),
- ▶ európske a iné medzinárodné databázy (uvedené v nasledujúcej tabuľke),
- ▶ odborníci na národnej alebo lokálnej úrovni,
- ▶ priame prieskumy vykonané kompetentnými subjektmi/odborníkmi.

NÁRODNÉ DATABÁZY ÚDAJOV

Tabuľka 3 Príklady národných environmentálnych databáz

Zameranie databáz	Názov/skratka	Charakteristika
Všeobecne na životné prostredie	SAŽP Enviroportál	Správy o stave životného prostredia Indikátory Atlas krajiny EnviroGeoPortál EnviroInfo
Geologické charakteristiky	Portál ŠGÚDŠ	Geologické mapy, tematické mapy, hydrogeologické mapy, hydrogeochemické mapy, mapy problémových území

Kvantitatívne a kvalitatívne údaje o ovzduší a vodách	SHMÚ	Informácie z oblastí: meteorológia, hydrológia, kvalita ovzdušia, čiastkový meteorologický systém, národný register znečisťovania
Demografické charakteristiky a zdravotný stav obyvateľstva	NCZI	Zdravotnícke štatistiky, publikácie/ročenky
	ÚVZ SR	Informačný systém o životnom prostredí a zdraví
Odpadové hospodárstvo	RISO	Existujúci informačný systém o odpadoch
Sociálno-ekonomický vývoj	ŠÚSR Slovstat STATdat DATAcube	Štatistiky – demografia a sociálne štatistiky, makroekonomické, životné prostredie, indikátory TUR, Európa 2020 Sociálno-ekonomický vývoj v SR Sčítanie obyvateľstva, databázy EUROSTATU Multidimenzionálne tabuľky (kocky) za ukazovatele hospodárskeho a sociálno-ekonomického vývoja
Lesy a lesné hospodárstvo	Informačný systém LH	Systematický monitoring stavu lesných ekosystémov so zameraním na monitoring zdravotného stavu lesov a environmentálnych interakcií
Pôda	VÚPOP	Čiastkový monitorovací systém - Pôda
	ÚGKK SR	Informácie z informačného systému geodézie, kartografie a katastra, ako aj referenčné údaje pre národnú infraštruktúru priestorových informácií

Ochrana prírody	Komplexný informačný a monitorovací systém	Všeobecné vyhodnotenie stavu ochrany Zber a vyhodnotenie dát týkajúcich sa stavu jednotlivých druhov a biotopov
Vody	VÚVH IMZZ	Databáza Integrovaný monitoring zdrojov znečistenia (IMZZ) Monitorovanie kvality povrchových vôd
Krajina/využitie krajiny	Portál Pamiatkového úradu SR	Kultúrnohistorické charakteristiky
	Webové stránky miest a obcí	Územné plány

NADNÁRODNÉ DATABÁZY ÚDAJOV

Tabuľka 4 Príklady nadnárodných environmentálnych databáz

Zameranie databáz	Názov/skratka	Charakteristika
Všeobecne na životné prostredie	Eurostat	Európske štatistické údaje
	EEA – Európska environmentálna agentúra	Zahŕňa národné emisie, vody, krajinu a iné
	EIONET	Európska environmentálna informačná a monitorovacia sieť
	Copernicus	Globálny monitoring pre životné prostredie a bezpečnosť
	INSPIRE	Infraštruktúra pre územné informácie v európskom spoločenstve
	UN Environmental Data Explorer	Environmentálna databáza Spojených národov

Biodiverzita a klimatická zmena	BISE	Európsky informačný systém pre biodiverzitu
	GBIF	Globálny informačný systém pre biodiverzitu
	Natura 2000 Network viewer	Sieť Natura 2000
	Reporting under Habitats Directive and Birds Directive	Hlásenia podľa požiadaviek smernice o biotopoch a smernice o vtákoch
	CDDA	Databáza národných území prevádzkovaná EEA
	MAES	Hodnotenie ekosystémov
	GEO BON	Skupina pre pozorovanie zeme a biodiverzity
	EuMon	Druhy a biotopy európskeho záujmu
	IPCC Data Distribution Centre	Medzivládny panel o klimatickej zmene
Voda	WISE	Vodný informačný systém Európy
Chemické látky	REACH	Registrácia, hodnotenie, autorizácia a zákaz chemických látok
	MARS	Systém nahlásených veľkých havárií
	CDCIR	Dokumentačné centrum priemyselných rizík spoločnosti
	ePRTR	Register vypúšťania a prenosu polutantov v Európe

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu

Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.

Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.